

Tuarascáil Bhliantúil 2016

Ag cothú sláinte agus folláine phoiblí trí shábháilteacht bia
Agus nósanna sláintiúla itheacháin a chur chun cinn
ar oileán na hÉireann

2016 in aon amharc amháin

Taighde

dírítear an cur chun cinn a dhéanann **safefood** ar shábháilteacht bia, cothú agus nósanna sláintiúla itheacháin ar an slabhra iomlán bia agus is amhlaidh, dá réir, i gcás ár dtaighde.

Líonraí

Cuireann líonraí **safefood** timpeallachtaí dinimiciúla agus tairbhiúla ar fáil chun eolas a mhalartú chun leas frithpháirteach geallsealbhóirí.

Oideachas

Oibríonn **safefood** le geallsealbhóirí agus comhpháirtithe chun acmhainní nua a fhorbairt d'aoisghrúpaí éagsúla ar oileán na hÉireann.

Imeachtaí

Chabhraigh imeachtaí **safefood** chun eolas a chomhroinnt idir gairmithe agus cuireadh chun cinn dá réir teachtaireachtaí sábháilteacht bia, sláinteachas bia agus teachtaireachtaí cothaithe do thomhaltóirí.

Feachtais

Cuireann **safefood** príomhtheachtaireachtaí na heagraíochas chun cinn do thomhaltóirí le feachtais chomhtháite cumarsáide.

Oibríochtaí Corparáideacha

Tá ról tábhachtach tacaíochta ag an Stiúrthóireacht Oibríochtaí Corparáideacha i dtaca le cláir agus gníomhaíochtaí a chur ar fáil ar fud na heagraíochta.

Ráiteas an Phríomhfheidhmeannaigh

Rinneadh mórchuid forbairtí nua le bliain anuas ag *safefood*, chonacthas túis nua agus taighde nua inár n-iarracht chun sláinte an phobail ar oileán na hÉireann a fheabhsú.

Tugadh ár bhfeachtas trí bliana ar mhurtall san óige chun deiridh i 2016 agus cruthaíodh feachtas agus cuimhne láidir ar na sé príomhnós maireachtála i dteaghlaigh ina mbíonn meáchan os cionn an mheáin. Chuaigh an feachtas maidir le haigéad fólach ó neart go neart, bhuaigh sé duais thábhachtach as a éifeachtaí a bhí an fhógraíocht agus bhain sé torthaí leanúnacha amach. Lainseáladh ár bhfeidhmchlár speisialta cailliúna meáchain ar fhóin chliste, rud a léiríonn an méadú ar ról na teicneolaíochta iniompair i saol an phobail agus na deiseanna atá ann chun iompraíocht a athrú sna meáin dhigiteacha agus sna meáin shóisialta.

Mar chomhlacht Thuaidh/Theas, cothaíonn comhar *safefood* le geallsealbhóirí éagsúla ar fud an oileáin plé agus díospóireacht agus iarrachtaí chun eolas agus taithí a chomhroinnt. Rinneadh athstruchtúró i mbliana ar ár Líonraí Eolais agus léiríonn siad anois raon earnálacha i dtionscal an bhia agus sa slabhra bia i gcoitinne. Chabhraigh sraith ceardlann oiliúna le soláthraithe luath-óige chun treoir thábhachtach ar ghnéithe difriúla de rialú ailléirginí bia a chur in iúl. Ag ár bhFóram Gníomhaíochta Uile-Oileáin ar Mhurtall cuireadh dearcaí nua ar fáil do na baill, lena n-áirítear feidhmchláir theicneolaíochta chun cabhrú le hathruithe ar iompraíocht sláinte, agus ról an ghoile agus na géineolaíochta sa mhurtall. Ba é seo an chéad bhliain dár dtríú clár trí bliana de thionscadail maidir leis an Tionscnamh Bia Pobail ar an oileán. Baintear úsáid, sna tionscnaimh seo, as cur chuige forbartha pobail, agus díríonn siad ar rannpháirtíocht teaghlaigh agus ar scileanna áitiúla a neartú chun fáil ar bhia sláintiúil agus infhaighteacht an bhia sin a chur chun cinn in áiteanna ina bhfuil an t-ioncam íseal.

Cuireadh obair nua thábhachtach faoinár bhfeidhm thaighde, i 2016, ar thopaicí éagsúla bia, aistear bia agus bainteach le sláinte. Ina measc sin bhí scileanna cócaireachta agus bia i measc an phobail; iontaoibh a chothú agus a bhuanú i gcórais bhia an oileáin; tionchar comhshaoil an athraithe aeráide ar an tionscal déiríochta; staidéar ar mhargadh na ndeochanna fuinnimh; tuiscint an tomhaltóra ar dhí-éilliú éineola; agus tionchar na seal-oibre ar nósanna itheacháin. Tá an taighde seo agus taighde eile nach é ina bhonn eolais dúinn ar fhadhbanna atá ag teacht chun cinn agus is cuid é dár n-obair leanúnach le tomhaltóirí agus leo siúd a bhfuil baint dhíreach acu leis an slabhra bia.

Bhí rogha na Breataine chun an tAontas Eorpach a fhágáil ar cheann de na hócáidí ba shuntasáí i stair an oileáin. D'ainneoin an tionchar is dóigh a bheidh aige ar cheisteanna trádála agus fostaíochta, cothaíonn sé dúshlán fhadréimseacha, leis, do thomhaltóirí ó thaobh thionscal an bhia, slándáil bia agus inrianaitheacht bia. É sin ráite, leanfaidh mé féin agus mo chomhghleacaithe den obair chun comhar Thuaidh/Theas a chur chun cinn, rud atá mar dhlúthchuid d'obair na heagraíochta.

Thar ceann an Bhoird Chomhairligh, ba mhaith liom buíochas a ghabháil le mo chomhghleacaithe in *safefood* agus leis an iliomad geallsealbhóirí, gníomhaireachtaí agus eagraíochtaí a d'oibrigh linn i 2016 agus táimid ag tnúth leis na chéad dúshlán eile.

Ray Dolan
Príomhfheidhmeannach

Ár dTaighde

Is é príomhfheidhm *safefood* ‘glacadh ginearálta a chur chun cinn gur freagracht i bpáirt é idir táirgeoirí, próiseálaithe, dáileoírí ar gach leibhéal, lónadóirí agus an pobal i gcoitinne bia sábháilte a sholáthar.’ Chuige sin, cuireann *safefood* an slabhra iomlán bia san áireamh ina dhearcadh i leith taighde agus cinntíonn sé go mbíonn nasc idir ár gclár taighde agus ár bpríomhfheidhm agus go dtacaítear leis.

Tugann *safefood* faoi chlár cuimsitheach taighde agus bailiú eolais chun díriú ar bhearnaí in eolas eolaíoch maidir le sábhálteacht bia, sláinteachas bia, cothú agus nósanna sláintiúla itheacháin.

Úsáidtear an taighde seo chun bonn fianaise a thiomsú chun cumarsáid a fhorbairt a fhaigheann tacú ó eolaíocht atá soiléir, údarásach, ábhartha agus neamhspleách, lena n-áirítear feachtais feasachta *safefood* atá dírithe ar thomhaltóirí. Cuireann an obair eolaíoch seo lenár dtuiscint ar na guaiseanna is féidir a bheith ag gabháil le táirgeadh bia agus na bearta is gá chun na guaiseanna sin a íoslaghdú nó deireadh a chur leo.

Trí dhul i mbun oibre le príomh-gheallsealbhóirí i dtaighde agus le hinstiúidí eile, tá *safefood* ag cur le caidreamh oibre uile-oileáin agus ag neartú comhpháirtíochtaí idir instiúidí taighde ar fud an oileáin.

Foramharc ar thionscadail taighde

Seo a leanas na tionscadail taighde a tugadh chun críche sa bhliain 2017:

| Tugadh seacht gcinn de thionscadail taighde chun críche i 2016, le taighdeoirí ó shé cinn d’instiúidí tríú leibhéal agus taighde

Ginteoirí, scriostóirí agus bróicéirí muiníne: Muinín a chothú sa chóras bia ar oileán na hÉireann

Ba é Coláiste na hOllscoile, Corcaigh, a rinne an tionscadal seo, a tugadh chun críche i Samhain 2016. Ba é cuspóir an taighde fáil amach conas a chabhraíonn na príomh-gheallsealbhóirí chun muinín sa chóras bia ar oileán na hÉireann a chothú, a choimeád agus athchothú. Scrúdaíodh trí cinn de gheallsealbhóirí - na meáin, lucht tionscail agus rialaitheoirí, i staidéar cáilíochtúil (n= 50). Glacadh modheolaíocht nuálach chun ceann a thógáil de na próisis a thagann chun cinn nuair a bhíonn géarchéim bia ann agus an chuma a bhíonn air agus an ghéarchéim ag dul i bhfeidhm.

Slándáil bia i gcás an tomhaltóra ar oileán na hÉireann atá íogair ó thaobh bia.

Ba é Ollscoil na Banríona, Béal Feirste, a rinne an tionscadal seo, a tugadh chun críche i Samhain 2016. Ba é cuspóir an taighde na tosca atá mar bhunús le roghanna bia tomhaltóirí bia hipiríogaireacha ar oileán na hÉireann a aithint, lena n-áirítear na baic a bhíonn sa bhealach orthu agus an leibhéal iontaoibhe atá acu as soláthróirí bia. Imscrúdaíodh, leis, an úsáid a bhaintear ar lipéadú ailléirgíne réamhchúraim ó thaobh an déantóra bia, agus an tionchar atá ag an margadh bia ‘saor ó’ agus an cumas do thástáil ailléirginí bia. Fuarthas sa taighde go gceannaíonn daoine a bhfuil

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

hipiríogaireacht bia acu formhór a dtáirgí bia réamhphacáilte san ollmhargadh de bhrí gurb é an lipéadú an tslí a shocraigh formhór an phobail cibé an raibh táirge bia sábháilte nó nach raibh.

Nua-theicneolaíochtaí a thaiscéaladh chun modhanna tapúla éifeachtach ó thaobh costais a sholáthar i gcoinne calaois bhia

Ba é Ollscoil na Banríona, Béal Feirste, a rinne an tionscadal seo, a tugadh chun críche i nDeireadh Fómhair 2016. Sa tionscadal féachadh le trí theicníc dhifriúla a fhorbairt agus a bhailíochtú chun calaois athchuir, calaois bhreise agus calaois tíre tionscnaimh a bhrath, i gcáis, éisc, feoil dhearg agus ola ráibe, tráchtearraí atá tábhachtach i ngach cás don gheilleagar agrabhia ar oileán na hÉireann.

Vírís bia-iompartha – treochtaí reatha, lena n-áirítear minicíocht an noraivírís agus an Heipitítis A i dtáirgí úra ar oileán na hÉireann

Ba é an Seafood Safety Assessment Ltd., Oileán Sgiathanach, a rinne an tionscadal taighde seo, a tugadh chun críche i Samhain 2016. Ba é ráig de víreas heipitíteas A (HAV) i 2013 de bharr sméara reoite a iompórtáladh ón iasacht ba chúis leis an tionscadal.

Cuireann víris bia-iompartha mar an noraivíreas (NoV) agus HAV sláinte an duine i mbaol, agus is ó shliogéisc agus táirgí úra, mar aon le béilí measctha, go príomha a tholgtar ráigeanna. Is iad na príomhtháirgí a bhaineann le ráigeanna de NoV agus HAV sméara, leitís, trátaí, mealbhacáin agus scaillíúin.

Aibhsítear sa tuarascáil seo a thábhachtaí atá víris mar chúis le breoiteacht bia-iompartha ar fud an domhain, agus a thábhachtaí atá táirgí úra mar fhoinsé fhéideartha d'ionfhabhtú víris.

A fhonnmhaire atá tomhaltóirí glacadh le modhanna dí-éillithe éineola ar oileán na hÉireann

Ba é An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath, a rinne an tionscadal seo, a tugadh chun críche i nDeireadh Fómhair 2016. Ba é aidhm an tionscadail seo dearcáí tomhaltóirí a aithint i leith idirghabhálacha éagsúla chun dífhabhtú *Campylobacter* in éineoil. I measc na straitéisí éifeachtach chun *Campylobacter* in éineoil a laghdú tá laghdú ar leibhéal na n-orgánach in éin bheo agus leanúint de na straitéisí rialaithe chuig an seamlas, monarcha phróiseála, láthair mhiondíola agus cistin an tí.

Clúdaíodh deich gcineál cóireála sna grúpaí fócais agus cuireadh na sé cinn is mó a bhí inghlactha don ghrúpa san áireamh i suirbhé cainníochtúil: reo crústaí, ultrafhuaim ghaile, cuisniú forsáilte aeir, leathbhrait orgánach aigéid, leathbhrait ceimiceach agus cóireáil plasma fuair.

Measúnaíodh, leis, an méid eolais atá ag tomhaltóirí ar *Campylobacter*. D'ainneoin gurb é an *Campylobacter* an chúis is coitianta le heintríteas baictéarach sa duine i bPoblacht na hÉireann agus i dTuaisceart Éireann, ba bheag tomhaltóir a bhí ar an eolas faoi.

Imscrúdú ar an tionchar eacnamaíoch agus comhshaoil a d'fhéadfadh a bheith ag an athrú aeráide ar shábháilteacht bia sa slabhra táirgthe déiríochta ar oileán na hÉireann

Ba é Teagasc a rinne an tionscadal seo, a tugadh chun críche i Samhain 2016.

Imscrúdú ar an tionchar eacnamaíoch agus comhshaoil a d'fhéadfadh a bheith ag an athrú aeráide ar shábháilteacht bia sa slabhra táirgthe déiríochta ar oileán na hÉireann a bhí sa taighde seo. Aithníodh sa tionscadal roinnt contúirtí do shábháilteacht bia lena n-áirítear paitiginí, éilleáin cheimiceacha agus tocsainí nádúrtha. Bhí na bagairtí ba mhó a d'aithin geallsealbhóirí bunaithe ar imeachtaí dian-aimsire agus ar a thionchar siúd ar bheathú, galair, lotnaidí agus údair imní tomhaltóirí.

Measúnú riachtanas ar eolas agus scileanna sábháilteachta bia i bhfiontair monaraithe bheaga nó mheánmhéide ar oileán na hÉireann.

Ba é Excellence Ireland Quality Association (EIQA) a rinne an tionscadal seo, a tugadh chun críche i nDeireadh Fómhair 2016. Ba é aidhm an tionscadail seo bearnaí san eolas faoi shábháilteacht bia a aithint agus cinneadh a dhéanamh faoi cad iad na modhanna is praiticiúla agus is éifeachtaí chun cur le heolas an phobail ar shábháilteacht bia i dtionscadail bheaga agus mheánmhéide bia agus dí ar oileán na hÉireann.

Seo a leanas na tionscadail taighde a tugadh chun críche i 2016:

| Coimisiúnaíodh trí cinn de thionscadail taighde i 2016

Cad tá ar phláta do linbh? Méideanna sciartha bia agus céatadán na ngrúpaí éagsúla bia a itheann páistí ar oileán na hÉireann

Is é An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath, a bheidh i mbun an tionscadail seo. Mairfidh an tionscadal seo 12 mí ó Aibreán 2017 go hAibreán 2018.

Cuirfidh an tionscadal leis an méid teoranta eolais atá ar fáil agus lenár dtuiscint ar na rudaí a chinneann cleachtais itheacháin leanaí, ag díriú go háirithe ar mhéid sciar bia an linbh. Tar éis an taighde, rinneadh moltaí ar straitéisí a d'fhéadfaí a cheapadh chun gur féidir le tuismitheoirí sciartha bia atá aois-oiriúnach a thabhairt agus an céatadán ceart ó na grúpaí difriúla bia a thabhairt dá bpáistí.

Cén fáth a dtugann daoine fásta bia só do leanaí?

Is é An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath, a bheidh i mbun an tionscadail seo. Mairfidh an tionscadal seo 12 mí ó Aibreán 2017 go Meán Fómhair 2018.

Scrúdófar sa tionscadal seo dearcaí ó ranna éagsúla den tsochaí - tuismitheoirí, seantuismitheoirí, múinteoirí, cúramóirí, oiliúnóirí/éascaitheoirí spóirt agus fóillíochta a thugann aire do leanaí, smaoineamh ar an gcúis a dtugann siad bianna ar leith do pháistí, ó thaobh iompraíochta, cothú agus mothúchán agus na comhthéacsanna socheacnamaíocha ina ndéantar na cinntí seo.

Imscrúdú a dhá cheann d'ailléirginí bia dlíthiúla a bheith i láthair go teagmhasach i dtáirgí bia réamhphacáilte.

Ba é Institiúid Teicneolaíochta Bhaile Átha Cliath a rinne an tionscadal seo. Mhair an tionscadal seo sé mhí ó Eanáir 2017 go hIúil 2017.

Cinnfear sa tionscadal seo na táirgí is dóchúla a bheadh i mbaol ó thruaillmheascadh de thimpiste nó go calaoiseach i gcás piseanna talún agus glútan i gcatagóirí éagsúla bia, m.sh. meascáin thirime púdair, luibheanna agus spíosraí, bianna próiseáilte agus bianna neamhphróiseáilte.

Foilseacháin

| D'fhoilsigh **safefood** ocht gcinn de thuarascálacha taighde i 2016 maidir le sábháilteacht bia agus nósanna sláintiúla itheacháin

Deochanna fuinnimh i bPoblacht na hÉireann - athbhreithniú

Tá an tóir ar dheochanna fuinnimh tar éis dul i méid le blianta beaga anuas agus díoltar anois iad in 165 tír ar fud an domhain. Ar oileán na hÉireann, ba ionann agus 20 faoin gcéad de na fógraí uile faoi dheochanna boga i 2014 fógraíocht faoi dheochanna fuinnimh. Fuarthas sa tuarascáil seo go raibh líon na ndeochanna fuinnimh atá ar fáil i bPoblacht na hÉireann i 2015 tar éis dul i méid ocht n-uaire ó 2002.

Tá údar imní ag an bpobal eolaíoch agus ag an bpobal i gcoitinne faoin méid caiféine agus calraí atá sna deochanna fuinnimh agus an tslí a measctar iad le halcól. Tá na húdair imní seo bréagnaithe ag tionscal na ndeochanna fuinnimh. Tá bunús leis na húdair imní seo nár mhór tuilleadh taighde a dhéanamh air, go háirithe maidir le patrúin óil agus a éifeachtaí ar ghrúpaí leochaileacha - go háirithe leanaí agus déagóirí.

Cuirtear sonraí ar fáil sa tuarascáil seo ar an staid reatha i bPoblacht na hÉireann: raon na ndeochanna fuinnimh atá ar fáil, a bhfuil de chaiféin agus de chalraí iontu, lipéadú agus cleachtaí promóisin, leibhéil tomhaltais agus a n-úsáid le

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

halcól; léargas ar bhraistintí an phobail agus an fhaisnéis maidir le sláinte atá ar fáil. Fuarthas sa taighde gurb é caiféin an príomhábhar gníomhach i ndeochanna fuinnimh agus mar sin is ar chaiféin atá an tuarascáil seo dírithe.

Deimhniú fhoinse na gcáiseanna teach feirme a tháirgtear ar oileán na hÉireann

Tá meas ag mórchuid tomhaltóirí ar an bhfoinse i gcás bianna próiseáilte agus tá siad sásta airgead breise a dhíol as. Dá réir sin, tá mílipéadú calaoiseach agus truailliú bianna ardluacha coitianta ar fud na cruinne anois. Tá roinnt scéimeanna curtha ar bun i dtíortha eile chun foinse bianna a fhíorú ar mhaithe le cosaint a thabhairt don ainmniúchán cáillíochta a ghabhann le táirgí áirithe bia. Níl aon scéim dá sórt ann do cháiseanna ceardaí nó ‘teach feirme’ a tháirgtear ar oileán na hÉireann agus fós tá sé inmhianaithe go mbeadh córas ann a dheimhneodh foinse a thabharfadh muintín do thomhaltóirí i bhfíorfhoinse cáiseanna ceardaí a bhrandáiltear mar cháiseanna a tháirgtear ar oileán na hÉireann.

Chuir lucht an tionscadail rompu imscrúdú a dheanamh ar mhodheolaíochtaí anailíseacha ar mhaithe le méarlorg urrúnta a bhaint amach.

Measúnú ar Escherichia coli atá frithsheasmhach in aghaidh ábhair fhrithmhiocróbaigh i dtáirgeadh feola

Meastar go bhfuil an fhrithsheasmhacht in aghaidh ábhair fhrithmhiocróbaigh ar cheann de na dúshláin sláinte phoiblí is mó san aois seo. Braitear orgánaigh níos minice ná riamh i ndaoine, in ainmhithe agus sa timpeallacht. Tá sé curtha in iúl i staidéar i dtíortha áirithe gur beag atá idir grúpaí áirithe de E.Coli atá frithsheasmhach in aghaidh antaibheathach i mbia agus iad siúd a bhraitear sa ghalar i ndaoine sa tír chéanna. Ach ní dhearnadh aon mhórstaidéar ar an gceist sin fós ar oileán na hÉireann. Sa staidéar seo féachadh le fáil amach cé chomh coitianta atá E. coli atá frithsheasmhach in aghaidh trí aicme d’ábhair fhrithmhiocróbaigh i bhfeoil amh ar oileán na hÉireann.

Cén costas atá ar chiseán de bhia sláintiúil i dTuaisceart Éireann i 2016?

Seo an dara staidéar a rinneadh le fáil amach cé mhéad a chosnaíonn ciseán de bhia riachtanach do chineálacha líon tí i dtÉ. Bíonn Íoschaighdeán Riachtanach Maireachtála bunaithe ar riachtanais, seachas ar nithe inmhianaithe, bíonn sé ar an gcaighdeán maireachtála is ísle a mbeadh súil leis.

Déantar an staidéar in aghaidh cúlra de mhéadú leanúnach ar easnamh agus ar bhochtaineacht i dtÉ. Taispeántar i sonraí a d’fhoilsigh an Northern Ireland Statistics and Research Agency gur mhéadaigh líon na daoine i ndearbh-bhochtaineacht (roimh chostais tithíochta) sa tréimhse 2012-2014 de 409,000 duine nó mar sin, rud a léiríonn nár fhás ioncam ag an luas céanna le praghsanna. I gcás líonta tí ar ioncam íseal, is minic a shamhlaítear gur gné sholúbtha den bhuiséad é an bia agus mar sin sásaíonn siad iad féin le bia atá saor ach bhfuil an cothú riachtanach ann, rud a chuireann iad i mbaol ó ghalar agus ó mhurtall. Is ceist í an bhochtaineacht bia a bhfuil an-chuid taobhanna leis agus áirítear orthu easpa fála ar aiste bia atá leordhóthanach ó thaobh cothú de agus an tionchar dá réir ar shláinte agus ar rannpháirtíocht shóisialta. Is príomhchinntithigh iad costais bia agus an méid ioncaim atá ar fáil chuige den teacht ar aiste bia sláintiúil.

Clár riosca a fhorbairt do na hearnálacha muiceola agus éineola ar oileán na hÉireann.

Fostóirí móra ar oileán na hÉireann is ea na tionscail éineola agus muiceola agus easpórtáiltear mórchuid de bhia a tháirgeann siad. Tá cáillíocht agus sábháilteacht na dtáirgí seo thar a bheith tábhachtach. I ngeall ar a chasta atá na slabhraí soláthair, beidh riosca ann i gcónaí ó éilliú ceimiceach agus micribhitheolaíochta, agus cé gurb eol cuid de na rioscaí seo cheana féin, tá an fhéidearthacht ann i gcónaí go bhféadfaí soláthar bia a éilliú gan choinne as a leanfadh cailteanas airgeadais agus dea-cháil i ngeall ar nádúr comhtháite an tionscail. Sa taighde seo féachadh le Clár Riosca a bhunú trína bhféadfaí creat aicmithe rioscaí a fhorbairt do ghuaiseanna ceimiceacha agus micribhitheolaíochta i dtáirgeadh éineola agus muiceola. Bhí seacht gcinn de thionscail éineola agus muiceola ar oileán na hÉireann páirteach sa tionscadal.

Bia a bhainistiú le linn sealobair

Tá 15% nó mar sin den lucht saothair i bPoblacht na hÉireann agus i dtÉ ag gabháil do shealobair. Ciallaíonn obair sheala go mbítear i mbun oibre lasmuigh den tseachtain chaighdeánach oibre, agus d’fhéadfadh pátrúin sealobair tráthnóna, deireadh seachtaine nó oíche a bheith i gceist.

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábhálteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

I ngeall ar nádúr suaiteach na sealóibre agus an cineál saoil chorraigh, is féidir tionchar diúltach a bheith ag sealobair ar shaol oibríthe, as a leanann méadú ar an mbaol don tsláinte.

Sa taighde seo féachadh le hiompraíocht chothaithe agus iompraíocht ghaolmhar mhaireachtála sealóibríthe a dhéanamh amach sna trí phríomhearnáil ina ndéantar sealobair ar oileán na hÉireann. Is iad sin seirbhísí cóiríochta agus bia, cúram sláinte agus sóisialta, agus déantúsaíocht.

Cén costas atá ar chiseán de bhia sláintiúil i bPoblacht na hÉireann i 2016?

Seo an dara staidéar a rinneadh le fáil amach cé mhéad a chosnaíonn ciseán de bhia riachtanach do chineálacha líon tí i bPoblacht na hÉireann.

Tá aiste bia cothromaithe cothaitheach riachtanach don tsláinte ach is féidir nach mbíonn sé ar fáil do líonta tí ar ioncam íseal. Féadfaidh líonta tí ar ioncam íseal bianna nach bhfuil an cothú céanna iontu a roghnú, agus a gcuid sláinte a chur i mbaol. Is ceist chasta í an bhochtaineacht bia, ceist a bhfuil taobhanna éagsúla léi. Tá sé tábhachtach ioncam leordhóthanach a bheith ag daoine chun bunriachtanais cothaithe a shásamh agus is toisc mhór é an costas ar bhia sláintiúil ó thaobh cumas líon tí aiste bia sláintiúil a cheannach.

Scileanna cócaireachta agus bia - an pictiúr i láthair na huair.

Meastar go bhfuil an baol ann go bhfuil scileanna réitigh bia agus cócarála á gcailliúint ag an bpobal i ngeall ar a mhéad bianna réamhullmhaithe agus pacáistithe atá ar fáil agus a saoire atá siad. Tá athrú tagtha ar nádúr na cócarála, leis, ó “chócaráil ón tús” le comhábhair úra, abha, go cócaráil le bianna réamhullmhaithe. Tacaíonn fianaise leis an ngaol idir litearthacht bia – raon na fianaise agus na scileanna – agus roghanna bia a dhéanann daoine. Dá réir sin, d’fhéadfadh níos mó daoine a bheith ag brath ar bhia réamhullmhaithe, ina mbíonn níos mó saille, siúcra agus salainn de ghnáth ná i gcomhábhair amháin, rud a léiríonn an gá atá le himscrúdú a dhéanamh cibé an mbíonn tionchar ag scileanna cócarála agus bia ar a shláintiúla atá an bia a ithimid. Go dtí seo is beag taighde a rinneadh ar scileanna cócarála agus bia ar oileán na hÉireann. Déantar cur síos sa tuarascáil seo ar an taighde a rinneadh chun an bhearna seo a líonadh.

Conas beathú buidéal do linbh a ullmhú

I gcomhar le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, leasaigh *safefood* a chomhairle maidir leis an tslí le beathú buidéal do linbh a ullmhú go sábháilte. Níl bia steiriúil é foirmle púdraithe leanaí, mar is amhlaidh i gcás gach bia. Is féidir baictéir ar nós *E.sakazakii* agus *Salmonella* a bheith ann -- d’fhéadfadh do leanbh éirí tinn dá bharr le hurlacan, an bhuinneach, agus corrúair meiningíteas. Foilsíodh an leabhrán i 2013 den chéad uair mar threoir do thuismitheoirí agus dóibh siúd a thugann aire do leanaí ar conas beathú buidéal a ullmhú go sábháilte i bhfoirm phlean 10 gcéim a d’fhéadfadh a bhaint den leabhrán, faisnéis ar ghlanadh agus steiriliú, conas beathú a stóráil agus a atéamh, conas beathú a thabhairt do leanbh agus sibh ag taisteal, eolas do chreiseanna agus conas uisce buidéalaithe a úsáid chuige sin.

Treoir maidir le teacht slán as scrúduithe

Tá roinnt leideanna maidir le cothú curtha i dtoll a chéile ag *safefood* i mbileog áisiúil póca chun cabhrú le mic léinn ullmhú do scrúduithe. Ní don spórt amháin is gá ábhar maith bia agus dí, tá sé tábhachtach leis chun cabhrú leo díriú ar a gcuid oibre agus iad a choimeád ag imeacht trí uaireanta fada staidéir agus scrúdaithe. Má roghnaítear na bianna míchearta is féidir le mic léinn a bheith marbhánta nó mífhoighneach, ionas gur deacra dóibh díriú ar a gcuid oibre.

Líonraí

Cuireann líonraí *safefood* timpeallachtaí dinimiciúla agus tairbhiúla ar fáil chun eolas a mhalartú chun leas frithpháirteach geallsealbhóirí.

Líonraí Eolais

Cuid de shainordú reachtach *safefood* is ea é feasacht ar cheisteanna sábháilteacht bia a chur chun cinn i measc gairmithe a chuireann spéis i sábháilteacht bia agus i dtionscal an bhia, nó a bhfuil freagracht orthu as aon cheann díobh sin nó as an dá cheann.

I 2011, bhunaigh *safefood* roinnt socrúithe comhoibritheacha ar a dtugtar an 'Líonra Eolais'. Cruthaíonn an Líonra Eolais nascaíochtaí ar fud an oileáin idir gairmithe sábháilteachta bia i ngach cuid den slabhra bia; ó tháirgeoirí agus próiseálaithe bia go daoine a oibríonn san earnáil phoiblí i gcoitinne agus i gcúrsaí taighde agus acadúla. Cabhróidh na líonraí chun comhroinnt eolais a mhéadú i measc iad siúd atá bainteach le gach cuid den slabhra bia, rud a thacóidh le sábháilteacht bia agus a fheabhsóidh é.

- Tríd an Líonra eolais scrúdaítear fadhbanna reatha le sábháilteacht bia, aithnítear rioscaí nua agus dúshláin atá ag teacht chun cinn agus éascaítear scaipeadh gasta eolais agus smaointe.
 - Éascaíonn siad fáil luath ar thaighde leanúnach agus ar thaighde críochnaithe agus gníomhaíonn siad mar chatalaíoch do thaighde agus nuáil ar shábháilteacht bia ag díriú ar an tionscal.
 - Cabhraíonn an Líonra le gairmithe tabhairt faoi dhúshláin atá ag teacht chun cinn ar mhaithe le cinntiú go mbíonn muinín ag tomhaltóirí i gcónaí sa bhia a itheann siad.
- Tháinig an leagan amach a bhí ar an Líonra ó 2011 chun deireadh a chonartha i Nollaig 2015. I 2016, ag tógáil ar neart suntasach agus bonn rathúil an chláir Líonra Eolais roimhe seo, rinneadh an Líonra Eolais a athstruchtú le díriú ar na hearnálacha bia seo a leanas go ceann tréimhse trí bliana:

1: Déiríocht

2: Éineoil & feoil bhán

3: Cothú d'ainmhithe

4: Feoil dhearg

5: Táirgí úra

6: Éisc & sliogéisc

Ceapadh an leagan amach nua chun raon leathan topaicí bia a chlúdach, topaicí a chuirfeadh in ord tosaíochta ar bhonn an tionchair atá acu ar shláinte an phobail agus ar an slabhra bia i gcoitinne. Áireofar ar na topaicí seo fadhbanna maidir le sábháilteacht bia ceimiceach agus micribhitheolaíoch, topaicí a bhaineann le táirgeadh agus próiseáil bia, gnóthaí trádála agus eacnamaíocha, calaois/coireanna bia, nuáil i sábháilteacht bia, inbhuanaitheacht agus éifeachtaí an athraithe aeráide ar shábháilteacht bia.

I Márta 2016, cheap *safefood* grúpa éascaithe saineolaithe chun gníomhú mar threoir straitéiseach don Líonra ina leagan amach nua. Naonúr atá sa ghrúpa agus is é an tOllamh Chris Elliott as Ollscoil na Banríona, Béal Feirste, atá sa chathaoir.

Bhí an chéad chruinniú ag an ngrúpa seo i nDún Dealgan, an 29 agus an 30 Meán Fómhair.

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábhálteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

Chuir baill an Ghrúpa ábhar ar fáil do shuíomh gréasáin an Líonra Eolais agus ábhar don iris ‘*The Food Chain Magazine*’.

Sa chéim phleanála den tsamhail nua Líonra Eolais go luath i 2016, díródh ar ghrúpa éifeachtach saineolaithe a bhunú a mbeadh eolas ó bhun go barr acu ar an slabhra soláthair bia. Braitheann an rath a bheidh ar choincheap nua an Líonra Eolais amach anseo ar na daoine cearta a cheapadh, daoine atá sinsearach a ndóthain agus a bhfuil taithí acu ar nearta agus laigí na sábhálteachta bia ar fud an oileáin.

Is áthas le *safefood* a thuairisciú go bhfuil an Grúpa Saineolaithe seo lárnach anois d’oibriú éifeachtach an Líonra Eolais agus do thorthaí mórluachmhara a bhaint amach. Bhí leibhéal na tacaíochta aonair agus na tacaíochta grúpa d’fhoireann agus do ghníomhaíochtaí *safefood* an-ard sna chéad sé mhí oibriúcháin.

Imeachtaí Líonraí Eolais

Cúrsa LabWare LIMS leagan a seacht

I mBealtaine 2016, d’óstáil an Líonra Eolais cúrsa LabWare LIMS, leagan 7.0, i mBaile Átha Cliath, agus cuireadh é in oiriúint do sheacht gcinn de shaotharlanna anailís ar bhia de chuid FSS agus Ospidéal Chathair Bhéal Feirste. D’fhreastail ochtar ar an gcúrsa, as seacht gcinn de shaotharlanna poiblí ar oileán na hÉireann. Díródh an oiliúint ar thuairisciú ardleibhéil agus gasta torthaí agus ar iomláine sonraí.

Fiontair bheaga agus mheánmhéide (FBManna) ceardlanna oiliúna

D’eagraigh *safefood*, i gcomhpháirtíocht le Teagasc-Moorepark agus CAFRE, sraith ceardlann do FBManna ar fud oileán na hÉireann ó Aibreán go Meán Fómhair 2016. Eagraíodh ocht gceardlann, agus d’fhreastail 130 duine orthu, ó 90 gnó bia. ‘Safer Food: Avoidance of Product Recalls (Bia níos Sábháilte: Conas Aisghairm Táirgí a Sheachaint)’ ba theideal dó agus ar na topaicí bhí dea-shláinteachas agus dea-nósanna glantacháin agus lipéadú ailléirgine do ghnólachtaí bia.

Rioscaí atá ag teacht chun cinn ó éilliú ceimiceach bia: comhdháil um scanadh na léaslíne

Ba é téama na comhdhála seo, ar fhreastail 45 toscaire uirthi, ná scanadh na léaslíne le haghaidh bagairtí do shábháilteacht bia a d’fhéadfadh a bheith ag teacht chun cinn. Rinne an tOllamh Chris Elliott as Ollscoil na Banríona, Béal Feirste, an tOllamh Michel Nielen as Ollscoil Wageningen na hÍsiltíre agus an Dochtúir Martin Danaher agus Kieran Jordan, Teagasc, cuir i láthair.

Ceardlanna Oiliúna in Ailléirginí Óige

I 2013, rinne Luath-Óige Éireann suirbhé ar a baill agus aithníodh go raibh géarghá le breis oiliúna agus eolais ar ghnéithe éagsúla de rialú ailléirginí bia. Tar éis clár rathúil oiliúna tosaigh i 2015, agus mar fhreagairt ar éileamh breise, d’eagraigh *safefood* ceardlanna oiliúna do sholáthraithe luath-óige -- ceann amháin i bPoblacht na hÉireann agus ocht gcinn i dTuaisceart Éireann.

Buneolas ar mhodhanna móilíneacha chun bia a thástáil

I Meán Fómhair 2016, d’óstáil Líonra Eolais *safefood* cúrsa dhá lá dar teideal ‘An introduction to molecular methods (Tús eolais ar mhodhanna móilíneacha)’ do shaotharlanna poiblí agus príobháideacha agus d’fhreastail 51 duine air. Thug an cúrsa tús eolais ar bhitheolaíocht mhóilíneach agus sonraí ar an tslí le saotharlann bitheolaíochta móilíní a bhunú. Bhí soláthróirí ar fáil ar an láthair chun eolas a thabhairt ar an raon leathan teicneolaíochtaí móilíneacha atá ar fáil.

Hipiríogaireacht i leith bianna áirithe do lónadóirí: ‘bua do chách’

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

D'eagraigh *safe food* dhá cheann d'imeachtaí hipiríogaireachta bia do lónadóirí i Meán Fómhair, ceann amháin i mBaile Átha Cliath agus ceann eile i mBéal Feirste, agus d'fhreastail 118 duine air. Ag na himeachtaí seo tugadh eolas praiticiúil do lónadóirí ar an tslí le hailléirginí bia a rialú, lena n-áirítear an tionchar atá ag galar céiliach agus hipiríogaireachtaí eile ar an tsláinte, conas táirgí bia atá saor ar rudaí éagsúla a fhoinsiú, gnéithe dlíthiúla de bhainistíocht na n-ailléirginí bia agus taispeáint den tslí le dul i mbun cócarála agus aird á tabhairt ar ailléirginí.

Eagraíodh an dá ócáid i gcomhar leis na príomheagraíochtaí ionadaíocha do thomhaltóirí céiliacha ar oileán na hÉireann, is iad sin Cumann Céiliach na hÉireann (Baile Átha Cliath) agus Gluten Free Ireland (Béal Feirste).

Ceardlann um Staidéar ar Sheilfré ag Saotharlanna na Roinne Talmhaíochta, Bacastún

Eagraíodh imeacht staidéir ar sheilfré i gcomhar le hÚdarás Sábháilteachta Bia na hÉireann agus díriodh é ar shaotharlanna poiblí agus príobháideacha tástála bia, oifigigh sláinte chomhshaoil agus tionscal an bhia. D'fhreastail 163 duine ar an ócáid ó gach cearn den oileán ar son gníomhaireachtaí sláinte, ranna rialtais, comhlachtaí rialála, saotharlanna tástála bia agus tionscal an bhia. Clúdaíodh an reachtaíocht ag an imeacht seo, mar aon leis an méid a mbíonn rialtóirí ag súil leo ó ghnólachtaí bia agus na roghanna atá ar fáil mar chabhair chun seilfré bia a mheas, a shocrú agus a fhíorú.

Tionscnaimh bia pobail (CFI)

| Cuirfidh 13 eagraíocht pobail an clár tionscnaimh bia pobail ar fáil ar fud oileán na hÉireann

Maoiníonn *safe food* grúpa tionscadal pobail ar fud oileán na hÉireann faoin teideal 'Tionscnamh Bia Pobail' (CFI) Ba é 2016 an chéad bhliain de chlár trí bliana de thionscadal CFI. Díriodh sa chéad leath de 2016 ar rannpháirtithe a earcú agus ar eagraíocht bhainistíochta a chothú. Ceapadh Forbairt Cheantair Chorcaigh Lár Theas chun clár Tionscnamh Bia Pobail 2016-18 a bhainistiú.

Is é cuspóir an chláir Tionscnaimh Bia Pobail fáil níos forleithne a thabhairt ar bhia sláintiúil agus sábháilte i gceantair íseal-ioncaim, ag úsáid cur chuige forbartha pobail. Cuirfidh trí cinn déag d'eagraíochtaí pobail an clár ar fáil, naoi gcinn díobh i bPoblacht na hÉireann agus ceithre cinn i dTuaisceart Éireann. Tugtar 'ceannairí CFI' ar na heagraíochtaí pobail a roghnaíodh chun an clár CFI a chur ar fáil. Thug gach ceann de na ceannairí CFI eagraíochtaí le chéile chun Grúpa Stiúrtha áitiúil CFI a bhunú chun dea-chleachtas faoi théamaí CFI a aithint agus a chur chun cinn.

Díreofar i dtéarma 2016-18 ar thacú le tionscadail nuálacha ina dtástálfar forbairtí nua a thógann ar ghníomhaíochtaí atá ar siúl cheana féin i bpobail. Díreofar go háirithe ar rannpháirtíocht teaghlaigh agus ar chur le heolas agus scileanna na rannpháirtithe atá i gceist. Gníomhóidh ceannairí an CFI mar threoraithe ina gceantar áitiúil agus eagróidh siad imeachtaí agus tionscadail phoiblí ina n-aithneofar agus ina gcuirfear dea-chleachtas chun cinn faoi na téamaí CFI seo a leanas:

- **Tacú le heolas/feasacht níos fearr ar nósanna sláintiúla itheacháin**
- **Nósanna sláintiúla siopadóireachta**
- **Scileanna buiséadaithe agus pleanála bia/béilí**
- **Cur amú bia a chosc, sábháilteacht agus sláinteachas bia**
- **Scileanna cócarála**
- **Feabhas a chur ar a infhaighte atá bia sábháilte sláintiúil sa phobal mar chomhlánú ar iarrachtaí reatha trína gcuirtear roghanna sláintiúla ar fáil, m.sh. caiféanna pobail, imeachtaí, srl.**

I 2016 chuir na grúpaí pobail tacaíocht ar fáil do theaghlaigh ar ioncam íseal a raibh leanaí réamhscoile acu. I 2017, díreofar sa tionscadal ar theaghlaigh ar ioncam íseal a bhfuil leanaí níos sine acu (5 go 12 bliana d'aois) agus sa bhliain deiridh, díreofar ar dhaoine óga.

Lainseáladh an clár CFI go hoifigiúil an 24 Bealtaine 2016 in ionad F2, Rialtó, Baile Átha Cliath.

Fóram um Ghníomhaíocht Uile-Oileáin ar Mhurtall

| Tugann an fóram um ghníomhaíocht uile-oileáin ar mhurtall geallsealbhóirí ó 31 eagraíocht le chéile.

Bunaíodh an fóram um ghníomhaíocht uile-oileáin ar mhurtall i Nollaig 2008 agus seoladh é go hoifigiúil in Aibreán 2009. Is é ról an fhórait tacú le cur chun feidhme beartais mhurtaill ar oileán na hÉireann. Tugann an fóram raon leathan geallsealbhóirí ó 31 eagraíocht le chéile. Ó réimsí an bhia agus na gníomhaíochta fisicí araon a thagann na baill. Trí mhalartú dea-chleachtais a éascú agus líonrú agus comhoibriú a chur chun cinn, is ardán idéalach ar oileán na hÉireann é an fóram le haghaidh comhpháirtíochta agus comhoibriú.

Tacú don fhóram is ea an ríomhfheasacháin, '*All-island obesity news*' ina gcuirtear chun cinn comhroinnt faisnéise agus malartú dea-chleachtais mar aon le hosradharc ar thaighde reatha, clúdach nuachta, imeachtaí agus tuairiscí i dtaca le murtall. Tá sé ag dul ó neart go neart agus ag mealladh tuilleadh síntiúsóirí agus rannpháirtíocht níos leithne i gcónaí. Go dtí seo, tá 65 eagrán den *All-island obesity news* curtha ar fáil agus scaipthe ar 511 síntiúsóir aonair. Tabharfar tús áite don rannpháirtíocht sin agus d'aimsíú na nuachtlitreach a mhéadú agus tá sé beartaithe ar láithreach ar na meáin shóisialta a mhéadú.

Ba é an topaic sa chéad cheardlann den Fhóram um Ghníomhaíocht Uile-Oileáin ar Mhurtall 'idirghabhálacha reatha a forbraíodh le teicneolaíocht, ar nós feidhmchlár agus teicneolaíocht inchaite, chun athruithe ar iompraíocht a mheasúnú agus/nó a chur chun cinn, agus murtall a laghdú.' Bhí an t-imeacht seo ar siúl in Amharclann MAC i mBéal Feirste an 4 Meitheamh, agus labhair cainteoirí náisiúnta agus idirnáisiúnta aige, ar theicneolaíochtaí nuálacha a dearadh chun iompraíocht a rianú, a thabhairt faoi deara, a athrú agus monatóireacht a dhéanamh uirthi. Ba í an tOllamh Cliona Ni Mhurchú, atá i gceannas ar an gClár Taighde ar Chothú in Ollscoil Auckland, an t-aoi-chainteoir trí nasc físe. Díríonn a taighde siúd ar raon teicneolaíochtaí a úsáid chun idirghabhálacha a chur ar fáil nó a mheas, lena n-áirítear fóin chliste, ollmhargadh fíorúil agus ceamaraí uathobrithe inchaite. I gcuir i láthair eile, féachadh ar an úsáid atá á baint as an teicneolaíocht faoi láthair chun sláinte mhuintir na hÉireann agus na RA araon a fheabhsú.

Ba é an imeacht is déanaí den Fhóram um Ghníomhaíocht Uile-Oileáin ar Mhurtall ar an 8ú Samhain an 16ú ceardlann sa tsraith. Ostáladh an cheardlann i gcomhar leis an gCumann um Staidéar ar an Murtall ar oileán na hÉireann (ASOI) agus leis an gCumann um Staidéar ar an Murtall (ASO). Ba é téama na comhdhála 'ról an ghoile sa mhurtall, ag scrúdú ról na bitheolaíochta, na hiompraíochta itheacháin agus na timpeallachta ar an méid a ithimid.'

Ba é an tOllamh Jason Halford, Ceannasaí Roinn na nEolaíochtaí Síceolaíochta in Ollscoil Learphoil, an t-aoi-chainteoir. Tá an-taithí ag an Ollamh Halford ar chinnteoirí an ghoile, iompraíocht itheacháin agus bainistíocht meáchain.

Thug an Dr Claire Llewellyn ó Choláiste Ollscoile Londan cur i láthair ar thionchar na géinitice ar ghoile agus ar chothú leanaí. Labhair an Dr Mary McCarthy ón gColáiste Ollscoile, Corcaigh, ar nósanna itheacháin agus ar iompraíocht neamh-chomhfhiosach i dtaca le bia ó thaobh an tomhaltóra bia. Thug an Dr Faye Powell ó Ollscoil Bedfordshire mionchuntas ar thionchar thimpeallacht an teaghlaigh ar nósanna itheacháin agus goile leanaí. Labhair an Dr David Stensel ó Ollscoil Loughborough ar aclaíocht agus rialú an ghoile. Ba é an tOllamh Kees de Graff an cainteoir deiridh, agus labhair seisean ar an tionchar a bhíonn ag blas, uigeacht agus dlús fuinnimh bia ar shástacht agus ar iontógáil fuinnimh.

Líonra Tearcrochtana Bia Uile-Oileáin

Is é a thuigtear le tearcrochtain bia easpa cumais ag duine cothú leordhóthanach a fháil. Ceist shuntasach í do mhórchuid daoine ar oileán na hÉireann.

Cé go mbraitear gur fadhb mhór é a chostasáí atá bia sláintiúil, ceist chasta is ea easpa aiste bia folláin, a bhfuil tionchar aici ar chúrsaí oideachais, iompraíochta, litearthachta, cultúir agus pleanáil comhshaoil. Deitéarmanant ginearálta eile sláinte, amhaíl drochthithíocht, eisiámh sóisialta agus ardráta coireachta, is ea tearcrochtain bia.

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

I gcomhar le geallsealbhóirí eile ar an oileán, tá **safefood** ag díriú ar thearcrochtain bia tríd an abhcóideacht, an bonn fianaise a mhéadú agus tacú le tionscnaimh phobail.

Is é aidhm an Líonra Tearcrochtana Bia Uile-Oileáin tacú le cur chuige straitéiseach comhordaithe chun dul i ngleic le tearcrochtain bia ar oileán na hÉireann trí theacht ar chomhthoil ar cheisteanna gaolmhara, ar chomhoibriú agus ar fhoghlaim chomhroinnte. Bunaíodh an líonra seo i 2009, agus is é **safefood** agus Gníomhaireacht Thuaisceart Éireann um Chaighdeán Bia atá i gceannas air.

Bhí a chruinniú bliantúil ag an Líonra Tearcrochtana Bia Uile-Oileáin i Meán Fómhair, dar teideal ‘New approaches to address food poverty (Cineálacha nua cur chuige i leith tearcrochtain bia.)’ Cuireadh taighde nua **safefood** ar chiseán bia sláintiúil ar fáil do 81 toscaire agus cuireadh léargas ó ghrúpaí pobail i láthair. Bhí an príomhaoi-chainteoir, an tOllamh Valerie Tarasouk ó Ollscoil Toronto, i láthair trí nasc físe, chun plé a dhéanamh ar a taighde ar éiginnteacht an tsoláthair bhia, bainc bhia agus a n-úsáideoirí, daoine óga gan dídean agus freagraí an phobail ar riachtanais bia dhaoine gan dídean agus idirghabhálacha éifeachtach beartais.

Imeachtaí

Seó Balmoral

Bhí seastán ag *safefood* ag seó Balmoral gach bliain ó 2002 ar aghaidh. Ba é an feachtas maidir le murtall i leanaí an bonn le seastán *safefood* i mBealtaine 2016 agus díriodh ar bhianna só agus ar a bhfuil de shiúcra i ndeochanna. Líonadh an spás urláir taispeántais le plionta mór Perspex ina raibh 16 kg de bhianna só. Ba ionann é sin agus an méid bia só a itheann leabh i mbliain. Cuireadh an dúshlán faoi chuairoteoirí an méid siúcra i roinnt deochanna coitianta a aithint tríd an líon ceart spúnóga tae siúcra a bhreacadh síos in aice gach dí. Cuireadh seó cluiche i dtoll a chéile don ócáid, dar teideal ‘Play your treats right’, bunaithe ar sheó Bruce Forsyth ‘Play your cards right’, agus bhí ar chuairoteoirí tomhas a chaitheamh cibé an raibh níos mó nó níos lú siúcra i milseáin ná i mbrioscaí áirithe ná a chéile.

Bhí an fhoireann i láthair ó cheann ceann an imeachta trí lá chun comhairle agus leideanna a thairiscint do 6000 cuairteoir nó mar sin ar an tslí le scor de dhrochnósanna. Bhí alltacht ar mhórán cuairteoirí ar an seastán i dtaobh an méid bia só a itheann leanaí i gcaitheamh bliana agus níor thuig siad an oiread siúcra atá i ndeochanna áirithe. Scaipeadh os cionn 3000 cóip den fhoilseachán *safefood* dar teideal ‘The shocking facts about treats (Na fíricí scannrúla i dtaobh bianna só)’.

Seimineár Chumann Tocsaineolaíochta na hÉireann

Ba é an Dr James McIntosh as *safefood*, atá ag éirí as mar uachtarán Chumann Tocsaineolaíochta na hÉireann, a bhí sa chathaoir ag seimineár ar an gceist ‘Obesogens environmental chemicals that may influence susceptibility to overweight and obesity (Ceimiceáin thimpeallachta murtallaiginí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar chlaonadh i leith rómheáchan agus murtall)’ ar 20 Bealtaine.

Fóram sláinte chomhshaoil uile-oileáin 2016

Eagraíodh cruinniú bliantúil den fhóram sláinte chomhshaoil uile-oileáin 2016 i nGaillimh i mBealtaine. Ba é Cumann Sláinte Chomhshaoil na hÉireann i gcomhar leis an Chartered Institute of Environmental Health i dTuaisceart Éireann a d’eagraigh an cruinniú. Ba é ‘Climate for Change (Fonn Athraithe)’ téama na bliana seo agus rinneadh cuir i láthair ar raon leathan fadhbanna ó mhargú alcóil go tionchar an torainn ó fheirmeacha gaoithe. Rinne an Dr James McIntosh as *safefood* cur i láthair ar fhorbairt an Líonra Eolais. Chuir Jadwiga O’Brien agus Kieran Collins as *safefood* eolas ar fáil ar an Líonra Eolais agus shínigh suas le 70 toscaire foilseachán an Líonra Eolais - ‘The Food Chain’.

Ceardlann thionscnaimh sláinte na bpobal canála

D’urraigh *safefood* ceardlann dar teideal ‘Why malnutrition in the older person? (Cén fáth atá le droch-chothú i measc seanóirí?)’ Rinne diatéitigh, cothaitheoirí agus cliniceoirí ó Institiúid Choithúcháin agus Diatéitice na hÉireann, the British Dietetic Association (Northern Ireland), Ospidéal San Séamas, Coláiste na hOllscoile, Corcaigh (Staidéar NUTRIMAL) agus an Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath (tionscadal Malnu EL) cuir i láthair.

Urraíocht d’eolaíocht bia

D’urraigh *safefood* ‘an Aiste is fearr ar Shábháilteacht Bia 2016’ a bhí ar oscailt do mhic léinn sa Mháistreachta in Eolaíocht an Bhia agus Slándáil Bia le Staidéar Gairmiúil in Ollscoil na Banríona, Béal Feirste. ‘Food, is it safe to eat? (Bia, an bhfuil sé sábháilte le hithe?)’ an teideal a bhí ar an aiste a bhuaigh.

Féilte bia Mhainistir na Corann agus Mhaigh Cromtha

Tríd an gClár Tionscnaimh Bhia Pobail thacaigh *safefood* le gníomhaíochtaí trínar cuireadh nósanna sláintiúla itheacháin agus maireachtála gníomhaí chun cinn i bhféilte bia Mhainistir na Corann agus

Mhaigh Cromtha araon. Díriodh na gníomhaíochtaí ar thrí ghrúpa ar leith den daonra: tuismitheoirí agus leanaí óga, daoine ar scor agus déagóirí (daltaí idirbhliana i scoileanna áitiúla) a ghin mórchuid spéise i measc an phobail. Luadh imeachtaí *safe food* in 18 alt sa phreas áitiúil.

Féilire Imeachtaí

Líonraí Gairmiúla

26 Feabhra

Óstán an Maldron, Baile Átha Cliath

Comhdháil an Líonra Eolais fuíoll ceimiceán ‘Riosca atá ag teacht chun cinn ó éilliú ceimiceach ar bhianna; scanadh na léaslíne.

24 Bealtaine

Ionad F2, Rialtó

Seoladh an tionscnaimh bhia phobail

26 & 27 Bealtaine

Gaillimh

Fóram sláinte chomhshaoil uile-oileáin

14 Meitheamh

Amharclann an Mac, Béal Feirste

Fóram um Gníomhaíocht Uile-Oileáin ar Murtall

21 Meitheamh

Ceardlann ar íoschaighdeáin cothaithe

8 Meán Fómhair

Ceardlann thionscnaimh sláinte na bpobal canála

13 Meán Fómhair

Ionad NICVA, Béal Feirste

Líonra Tearcrochtana Bia Uile-Oileáin

10 & 25 Meán Fómhair

Féilte bia Mhainistir na Corann agus Mhaigh Cromtha

29 & 30 Meán Fómhair, 24 Samhain

Cruinnithe saineolaithe den Líonra Eolais

1 Deireadh Fómhair

Baile Átha Cliath

An cumann céiliach – taispeántas de shaol saor ar ghlútan

8 Samhain

Baile Átha Cliath

Fóram um Gníomhaíocht Uile-Oileáin ar Mhurtall

Promóisean

11 & 13 Bealtaine

Béal Feirste

Seó Balmoral

19 Deireadh Fómhair

Inis Ceithleann

Taispeántas de shaol scoir le croí óg

13 Samhain

Baile Átha Cliath

Taispeántas sláinte agus folláine diaibéitis na hÉireann

Oiliúint agus ceardlanna

13 Aibreán, 4 Bealtaine, 1 & 2 Meitheamh, 28 & 29 Meitheamh, 6 & 7 Meán Fómhair

Corcaigh, An Neidín, Tulaigh Mhór, Baile Átha Cliath, Ceatharlach, Leitir Ceanainn, An Chorr Chríochach, Béal Feirste

Ceardlanna oiliúna do FBM – ceardlann oiliúna do bhia níos sábháilte – aisghairm táirgí a sheachaint

13 & 14 Aibreán, 20 & 21 Aibreán, 4 & 5 Bealtaine

Ar fud Thuaisceart Éireann.

Ceardlanna Oiliúna in Ailléirginí Óige

25 & 26 Bealtaine

Oifig Bhaile Átha Cliath *safefood*

Cúrsa LabWare LIMS leagan a seacht

13 & 14 Meán Fómhair

Bacastún, Co. Chill Dara

Ceardlann oiliúna Lónra Eolais

19 & 26 Meán Fómhair

Baile na Mainistreach agus Baile Átha Cliath

Socruithe a dhéanamh d'hipiríogaireacht i leith bia

'bua do chách'

10 Samhain

Cill Dara

Ceardlann staidéir ar sheilfré bia

Seimineáir

8 Meán Fómhair

Baile Átha Cliath

An 13ú comhdháil bhliantúil den ghrúpa taighde um chur chun cinn na sláinte béil

6 Deireadh Fómhair

Baile Átha Cliath

Grúpa dlí bia na Breataine na hÉireann

Chuir an grúpa dlí bia seimineáir ar fáil ar cheisteanna a bhaineann go díreach le dlí bia, an Dr. James McIntosh a rinne an cur i láthair.

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

11 Deireadh Fómhair

Béal Feirste

Comhdháil institiúid na sláinte poiblí

13 & 14 Bealtaine

Béal Feirste

Parlaimint pinsin Thuaisceart Éireann

Oideachas

24 Feabhra

Gaillimh

Comhdháil Ógtheagmhála

26 Aibreán

City West Hotel

Healthfest

12 Samhain

Ollscoil Mhá Nuad

Líonra Oideachas Sóisialta, Pearsanta agus Sláinte (OSPS)

Comhdhálacha náisiúnta agus idirnáisiúnta

Ba é stiúrthóir Sláinte agus Cothú an Duine ionadaí *safefood* ag roinnt comhdhálacha náisiúnta agus idirnáisiúnta ó cheann ceann 2016:

27 Aibreán

Baile Átha Cliath

Comhdháil an chumainn um staidéar ar mhurtall ar oileán na hÉireann ‘ó bheartas go cleachtas’. Póstaer ar dheochanna fuinnimh, feidhmchlár cailliúna meáchain agus an Tionscnaimh Bia Pobail

31 Bealtaine & 1 Meitheamh

Baile Átha Cliath

Comhdháil samhraidh dhámh na slainte poiblí

1 - 4 Meitheamh

Gothenburg na Sualainne

Ollchruinniú Eorpach ar Mhurtall

Thaispeáin *safefood* dhá cheann de phóstaer ag an Ollchruinniú Eorpach ar Mhurtall ina mionsonraíodh obair *safefood* ar:

- Caitheamh deochanna fuinnimh i bPoblacht na hÉireann
- Forbairt fheidhmchlár cailliúna meáchain *safefood*.

15 Meitheamh

Gaillimh

Comhdháil meabhairshláinte

Póstaer ina mínítear feidhmchlár cailliúna meáchain don phobal i gcoitinne.

Oideachas

Leis na hathruithe ar an slabhra soláthar bia agus ar shlite maireachtála, tá sé tábhachtach oideachas a chur ar dhaoine óga maidir lena thábhachtaí atá sábháilteacht bia, sláinteachas bia agus cothú. Aithníonn *safefood* an ról riachtanach atá ag múinteoirí ó thaobh nósanna a chothú i ndaoine óga, nósanna a mhairfidh ar feadh a saoil.

Bileog bosca lóin

Lainseáil clár RTÉ 'Operation Transformation' tionscnamh nua bunscoile dar teideal 'operation healthy lunchbox (oibríocht bosca lóin shláintiúil)' ag tús 2016. Sa tionscnamh seo tugadh cuireadh do mhúinteoirí grianghraif dá mboscaí lóin ranga a thógáil, agus roghnaíodh an ceann ba shláintiúla gach seachtain agus thug an láithreoir Kathryn Thomas cuairt ar an scoil a bhuaigh. Sheol *safefood* 145,000 cóip de bhileog i dtaobh boscaí lóin sláintiúla chuig 855 bhunscoil mar thaca leis an tionscnamh.

Eatright.eu

Chuir *safefood* acmhainn Eatright.eu chun cinn ag Comhdháil Ógtheagmhála i mí Feabhra. Seoladh eatright.eu i nDeireadh Fómhair 2014 agus é an chéad acmhainn uile-oileáin a dearadh chun cabhrú le lucht luathfhágála na scoile scileanna a shealbhu i sábháilteacht bia agus i nósanna sláintiúla itheacháin. Cuireadh ábhar nua i dtaobh a bhfuil de shiúcra i ndeochanna fuinnimh leis an acmhainn i 2016.

Healthfest (26 April)

Ba iad *safefood* agus an Chomhdháil Náisiúnta Déiríochta a d'eagraigh Healthfest do dhaltáí idirbhliana. D'fhreastail os cionn 4,500 dalta ar Healthfest agus ba é a chuspóir oideachas a chur ar dhaltáí faoina thábhachtaí atá nósanna sláintiúla itheacháin agus tabhairt faoi ghníomhaíocht fhisiciúil i dtimpeallacht phraiteiciúil, thaitneamhach, spráitúil. Chuir *safefood* a thaispeántas deochanna siúcra i láthair inar cuireadh dúshlán faoi na daltaí an méid siúcra a bhí i ndeochanna áirithe coitianta a thomhas. Tugadh leideanna do dhaltáí ar an tslí le hullmhú d'am scrúduithe i bhfoirm 'treoir le teacht slán as scrúduithe' póca.

An phirimid bia

Bhí *safefood* ina bhall de chruinnithe a bhí ag an Roinn Sláinte agus d'óstáil sé 'grúpa iomlánaíoch um threoirlínte do nósanna sláintiúla itheacháin' faoi cheannas na Roinne Sláinte. Iarradh ar an ngrúpa athbhreithniú a dhéanamh ar dhearadh na pirimide bia agus ar an téarmaíocht chomh maith le dul i mbun oibre ar phlean feidhmiucháin do na treoirlínte do nósanna sláintiúla itheacháin. Foilsíodh na treoirlínte nua i mí na Nollag agus áiríodh orthu na huirlisí is gá chun na moltaí maidir le nósanna itheacháin agus aiste bia cothromaithe a chomhlíonadh.

Sa phirimid bhia athbhreithnithe, deighealtar an tseif ar barr ón gcuid eile den phirimid bia. Áirítear ar an tseif uachtarach bianna agus deochanna a bhfuil mórchuid saile, siúcra agus salainn iontu agus nach bhfuil riachtanach don duine agus a leanann gnóthú meáchain, murtall agus staideanna eile drochshláinte astu. Moltar sa phirimid nua méadú a dhéanamh ar an méid torthaí, sailéad agus glasraí a itear ó chúig mhír go seacht mír, a chiallaíonn go bhfuil an tseif seo ar an tseif is mó sa phirimid nua. I Nollaig 2016 sheol *safefood* cóip den phóstaer den phirimid chuig gach iar-bhunscoil i bPoblacht na hÉireann mar aon le hacmhainn *safefood* 'Whats on a label? (Cad tá ar lipéad?)'.

safefood ar feadh an tsaoil

Is clár idirghníomhach saor in aisce é *safefood* ar feadh an tsaoil a mhúineann sábháilteacht bia as a leanann scrúdú deimhnithe i sláinteachas bia do mhic léinn. Faigheann mic léinn a n-éiríonn leo cáilíocht a

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábhálteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

aithníonn an tionscal agus a chumasaíonn dóibh dul i mbun oibre i ngnóthais láimhseála bia ar nós bialann, beáir ceapairí agus delicatessen.

Staitisticí oideachais ar safefood.eu

Osclaíonn an roinn oideachais de shuíomh Gréasáin *safefood* 56,567 uaire i 2016. Bíonn an-tóir ar na leathanaigh oideachais ar safefood.eu le linn na tréimhse ‘filleadh ar an scoil’. Mhéadaigh na cuairteanna ó 100 sa lá i Lúnasa go tuairim is 300 sa lá i Meán Fómhair le buaicphointe de 500 sa lá sa chéad tseachtain ar ais ar scoil.

Feachtais

Cuirtear ár bpríomhtheachtaireachtaí maidir le sábhálteacht bia, sláinteachas bia agus cothú in iúl le meascán d'fhógraíocht, caidreamh poiblí, margaíocht dhíreach, meáin dhigiteacha agus shóisialta, imeachtaí, foilseacháin, urraíocht agus suíomh gréasáin **safefood**.

Weight-Mate

I bhfianaise an mhéadaithe atá tagtha ar ról na teicneolaíochta iniompair i saol an duine, lainseáil **safefood** feidhmchlár cailliúna meáchain d'fhóin chliste in Eanáir 2016, darb ainm 'Weight-Mate' chun cabhrú le daoine meáchan a chailliúint ar shlí shláintiúil agus gan an meáchan sin a athghabháil. Lainseáladh an feidhmchlár tar éis taighde a dhéanamh a thaispeáin go raibh duine amháin as gach triúr Éireannach fásta (35%) ag iarraidh meáchan a chailliúint. Tá beirt as gach triúr (61%) de dhaoine fásta i bPoblacht na hÉireann róthrom nó murtallach agus meastar go gcosnaíonn murtall 1.1 billiún euro ar Phoblacht na hÉireann agus £370 milliún ar Thuaisceart Éireann.

Ba é an Taoiseach, Leo Varadkar, a lainseáil an feidhmchlár i bPoblacht na hÉireann agus an Príomhoifigeach Míochaine, an Dr. Michael McBride, a lainseáil é i dTuaisceart Éireann.

San fheidhmchlár 'Weight-Mate' gheofar rianaitheoir laethúil meáchain agus gníomhaíochta fisiciúla mar aon le os cionn 400 oideas le líon calraí, ó shaineolaithe cothúcháin. Is féidir le húsáideoirí a gcuid béilí a phleanáil agus a rianú agus gníomhaíochtaí a roghnú a chabhróidh leo a gcuid spriocanna cailliúna meáchain a bhaint amach. Tá feidhm 'Grúpa' san fheidhmchlár trínar féidir le húsáideoirí a ngrúpa féin cailliúna meáchain nó gníomhaíochta fisiciúla a bhunú ina bpobal nó ina n-ionad oibre féin; nó dul isteach i gceann atá ann cheana.

Murtall óige – Dírímis air, céim bheag amháin ag an am

| Deir os cionn 4 as gach 10 dtuismitheoir ar oileán na hÉireann go bhfuil an fógra lasmuigh faoi bhianna só feicthe acu.

| Deir 45% de na tuismitheoirí ar oileán na hÉireann go bhfuil iarracht déanta acu líon na mbianna só a itheann a bpáiste féin a laghdú le bliain anuas.

Ba é 2016 an tríú bliain d'fheachtas trí bliana **safefood** chun dul i ngleic le nósanna imeachta laethúla ar féidir le rómheáchan óige leanúint astu. I mí Bealtaine, dhírigh an feachtas ar thuismitheoirí a spreagadh chun an méid bianna só a thugann siad dá bpáistí a theorannú. Fuarthas i dtaighde a rinneadh i Samhain 2016 mar chomhtharlúint le tríú bliain an fheachtais gur thug formhór na dtuismitheoirí (78%) criospaí, seacláidí agus milseáin dá bpáistí mar bhianna só. I measc páistí i bPoblacht na hÉireann, bhí sé coitianta bia só a thabhairt 'uair sa lá' ar a laghad i measc leanaí 1-2 bliain d'aois. I dTuaisceart Éireann mhaígh tuismitheoirí amháin as gach triúr gur thug siad bia só dá bpáistí uair sa lá ar a laghad, go háirithe do leanaí 10-12 bliana d'aois. I measc na dtuismitheoirí a thairiscigh gur laghdaigh siad líon na mbianna só ba iad na trí shlí ar éirigh leo i bPoblacht na hÉireann: bianna só a thairiscint ag an deireadh seachtaine amháin (28%); gach re lá (27%) agus bia só amháin sa lá (21%). Ba iad na slí ar éirigh le tuismitheoirí i dTuaisceart Éireann bianna só a laghdú: gan ach bia só amháin sa lá a thairiscint (25%), bia só a thairiscint gach re lá (21%) agus bianna só níos lú a thairiscint nó codanna níos lú a dhéanamh díobh (15%).

Ritheadh an feachtas ar an teilifís, ar an raidió agus ar chainéil dhigiteacha agus bhí tacú ann dó ar shuíomh gréasáin **safefood**, Facebook agus Twitter leis an haischlib #breakthebadhabits. Thug an suíomh gréasáin leideanna, comhairle agus tacú praiticiúil ó shaineolaithe sláinte do thuismitheoirí ar an tslí leis an drochnós de bhianna só a shárú.

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

Cuireadh an feachtas i láthair den chéad uair i Lúnasa leis an teachtaireacht a d'iarr ar thuismitheoirí sciartha bia atá oiriúnach do pháistí a thabhairt dá bpáistí. Tá an-tábhacht leis sin ó thaobh leanaí a chosc ó bheith róthrom. D'iarr an feachtas ar thuismitheoirí smaoineamh ar mhéid an sciar bhia a thug siad dá bpáistí agus go bhfuil an-tábhacht leis an méid a itheann páistí chomh maith leis na cineálacha bia a itheann siad. Fuarthas i staidéar a rinneadh le déanaí gur ith páistí dhá bhliain d'aois agus níos sine 40 faoin gcéad níos mó bia nuair a tugadh sciartha bia níos mó dóibh. Rud eile a thaispeáin an taighde ná go bhfuil méadú suntasach tagtha ar sciartha bia le 20 bliain anuas, go háirithe i gcás bianna bácáilte, ar nós bonnóg, croissant agus taosráin Dhanmhargacha, agus bianna áirithe beir leat; tá roinnt 180% de mhéadú tagtha ar an sciar bia i gcás roinnt bianna beir leat i gcomparáid le deireadh na 1990í.

Le cois an chládaigh fhairsing sna meáin chlóite agus ar raidió i dtaobh méideanna sciartha bia, luadh an feachtas mar chuid d'agallamh ar an méid siúcra atá in uibheacha Cásca do Thuarascáil an Lancet ar thuar an mhurtaill sna blianta amach romhainn.

Feachtas um fheasacht ar aigéad folach

Bhuaigh an feachtas na duaiseanna seo a leanas:

Bonn Cré-Umha - Duaiseanna ADFX na Seirbhíse Poiblí 2016

An Mhargaíocht is Fearr san Earnáil Phoiblí - Duaiseanna Institiúid Chairte na Margaíochta 2016

Ba í 2016 an dara bliain inar chuir *safe food* feachtas feasachta uile-oileáin ar aigéad folach ar fáil chun díriú ar an méadú ar rátaí d'fhabhtanna néarfheadáin agus ar na baic iompraíochta ar aigéad folach a chaitheamh. Ba é '*Babies know the facts about Folic* (Tá na fíricí faoi aigéad folach ar eolas ag naíonáin)' ba theideal dó agus is trí mheáin dhigiteacha agus sóisialta a cuireadh i láthair é, le tacú, leis, ó fheachtas caidrimh shóisialta agus margaíocht mhiondíola i siopaí chomh maith le caidreamh le geallsealbhóirí i gcarthanais Spina Bifida & Hidriceifilis.

De bhrí gur toirchis neamhphleanáilte iad leath nó mar sin de thoirchis, dhírigh an feachtas ar gach bean atá gníomhach go gnéasach agus a d'fhéadfadh éirí torrach (fiú agus réamhchúraimí frithghiniúna á ndéanamh acu).

D'fhéach feachtas *safe food* le tógáil ar fheachtas 2015 inar cothaíodh an fheasacht gur chóir do mhná atá gníomhach go gnéasach aigéad folach a chaitheamh (+48%); agus méadú orthu siúd a bhí ag caitheamh aigéad folach go rialta cé nach raibh sé i gceist acu leanbh a bheith acu (+7%). D'fhás mórchuid de na hathruithe tuairiscithe ar iompraíocht ó leibhéal íseal tosaigh, ach ba dhíol suntas é an méadú ar dhíolacháin aigéad folach le linn an fheachtais (+26% ar an meán bliain ar bhliain). I suirbhé a rinne *safe food* ar líne le déanaí, ba iad na príomhchúiseanna a thug mná nár chaith siad aigéad folach ná nár bhain sé leo (43%); easpa comhairle chun aigéad folach a chaitheamh (38%); an tuairim go raibh bearta frithghiniúna éifeachtach (54%) agus caitheamh aigéad folach a ligean i ndearmad (35%).

Ó lainseáladh é i 2015, tá an feachtas imithe ó neart go neart. I bhFeabhra 2016, bhuaigh sé an Duais Margaíochta ag Duaiseanna Ríomhrialtais 2016. Aithnítear leis na duaiseanna seo ceannairí digiteacha san earnáil phoiblí, i ngníomhaireachtaí stáit, údaráis áitiúla agus iad siúd san earnáil phríobháideach atá ina gcomhpháirtithe ar thionscadail Rialtais. Agus aitheantas á thabhairt d'fheachtas *safe food*, thug na moltóirí suntas d'úsáid na gcainéal ar líne le PR as líne agus úsáid an ghrinn chun díriú ar cheist thábhachtach sláinte.

Operation Transformation

Mhair an naoú sraith de Operation Transformation faoi urraíocht *safe food* ón 6 Eanáir go dtí an 25 Feabhra. Is é aidhm an chlár daoine a spreagadh le meáchan a chailliúint, a bheith níos féinmhuiníní agus athruithe dearfacha a dhéanamh ar a n-aiste bia agus stíl mhaireachtála chun a bheith níos sláintiúla. Mheall an tsraith lucht féachana de 500,000 duine fásta ar an meán ar chainéal teilifíse RTÉ 1 agus sruthaíodh os cionn 300,000 uair ar RTÉ Player agus osclaíodh suíomh Gréasáin an seó 6.7 milliún uair.

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

I dtaighde a rinne Ipsos i Márta 2016, thuiriscigh 36% de fhreagróirí gur fhéach siad ar chlár Operation Transformation 2016. Díobh siúd a d'fhéach ar an gclár, d'fhéach beagnach aon cheathrú díobh air chun iad féin a spreagadh chun meáchan a chailliúint.

Anuas air sin, díobh siúd a d'fhéach ar an seó agus a bhí ar chlár cailliúna meáchain, dúirt seisear as gach deichniúr gur chaill siad 0-2.7kg trí a bheith níos gníomhaí agus bia níos sláintiúla a ithe agus gurb é sin an t-athrú ba mhó a rinne siad ar a stíl mhaireachtála mar thoradh ar an gclár.

Sábháilteacht bia - Éist le glór *safefood*

Cuireadh an dara bliain den fheachtas sábháilteachta bia 'Listen to the voice of *safefood* (Éist le glór *safefood*)' i láthair ar an teilifís, an raidió agus i bpóstaeir lasmuigh idir 11-29 Iúil agus 5-8

Nollaig. D'fhorbair *safefood* feachtas dhá bhliain chun feasacht a mhéadú agus tacú le hathrú réamhghníomhach ar iompar i measc lucht éisteachta a d'fhéadfadh a bheith aineolach ar an tslí ina bhféadfadh iompar bia teaghlaigh iad féin agus daoine muinteartha leo a chur i mbaol ó nimhiú bia.

Is iad an óige, daoine scothaosta, iad siúd a bhfuil staid mhíochaine acu agus mná torracha is mó atá i mbaol ó nimhiú bia. Seachas díriú ar lucht éisteachta leathan, ghlac *safefood* cur chuige saincheaptha agus díriodh orthu siúd is mó atá i mbaol ó nimhiú bia de bharr a gcéim den saol nó a nósanna.

Díriodh sa chuid seo den fheachtas ar dhaoine fásta de 65+ bliana d'aois.

Díriodh ar theachtaireachtaí áirithe faoi shábháilteacht bia maidir le tras-éilliú, reo agus glanadh. Rinneadh IPSOS MRBI taighde roimh agus tar éis an fheachtais chun freagairt ar an bhfeachtas a thomhas agus ba iad seo cuid de na torthaí:

- Chuir 65% de dhaoine os cionn 65 fuílleach bia sa chuisneoir/reoiteoir laistigh de 2 uair an chloig
- Níonn 77% de dhaoine os cionn 65 a gcuid uirlisí cistine in uisce te le leacht níocháin.
- Thuiriscigh 65% de dhaoine os cionn 65 gur nigh siad a lámha i gcónaí tar éis bia amh a láimhseáil agus sular láimhsigh siad feoil chócaráilte

Oibríochtaí Corparáideacha

Ar na seirbhísí a cuireadh ar fáil bhí seirbhísí airgeadais, soláthair, acmhainní daonna, TF, seirbhísí dlí, rialachais agus iniúchóireachta. Rannchuidíonn na seirbhísí sin ar fad chun spriocanna *safefood* a bhaint amach go héifeachtach.

An Bord Comhairleach

Bhí seacht gcrúinniú ag an mBord Comhairleach i 2015, cúig cinn i mBaile Átha Cliath, ceann i gCorcaigh agus ceann i mBéal Feirste. Anuas ar cuir i láthair intí agus seisiúin mhionteagaisc ó fhoireann *safefood*, tugadh cuireadh do roinnt aoi-chainteoirí cur i láthair a dhéanamh don Bhord ar thopaicí mar an taighde a rinne an Institiúid um Shlándaíl Bia Dhomhanda ag Ollscoil na Banríona; ról na hearnála bia ar oileán na hÉireann inniu agus a éifeachtaí ar an timpeallacht agus ar an ngeilleagar; amharc ar thodhchaí an bhia, agus cur i láthair ó Lynn Boylan MEP ar obair an AE agus ar an tionchar atá aige sin ar obair *safefood*.

Ba é turas chun na Buiséile buaicphointe an Bhoird i 2016. Le tacaíocht ó Lynn Boylan, MEP, thaistil roinnt ball de Choiste Comhairleach agus Stiúirthóirí *safefood* go dtí an Bhruiséil i Meán Fómhair 2016 agus chas siad ar na Feisirí Eorpacha Lynn Boylan, Dianne Dobbs, Marian Harkin, Deirdre Clune agus Seán Kelly agus ar an gCoimisinéir Talmhaíochta agus Forbartha Tuaithe, Phil Hogan. Fuarthas cuir i láthair, leis, ón Lónra Eorpach Croí, ón gCoimisiún Eorpach, ó Eoraip Chorparáideach, BEUC (Eagraíocht Tomhaltóirí na hEorpa) agus ón gComhaontas Sláinte agus Comhshaoil.

An Coiste Iniúchóireachta

Beirt bhall den Bhord Comhairleach mar aon le beirt bhall sheachtracha atá ar an gCoiste Iniúchóireachta. Téann duine amháin de na baill sheachtracha i gceannas ar chruinnithe. Tá taitheí ghairmiúil fhairsing ag an mbeirt bhall seachtrach

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

den choiste. Bhí ceithre chruinniú ag an gCoiste Iniúchóireachta in 2016. Is iad na baill den Bhord Comhairleach atá ar an gCoiste iniúchóireachta: Helen O'Donnell (i láthair ag ceithre chruinniú) agus Hannah Su O'Callaghan (i láthair ag trí chruinniú). Fostaíonn an Coiste Iniúchóireachta iniúchóirí gairmiúla seachtracha chun clár iniúchtaí seachtracha a dhéanamh agus athbhreithnítear go rialta an clár riosca féachaint a iomláine atá sé agus le cinntiú go mbíonn gach beart cuí chun rioscaí a rialú agus a mhaolú i bhfeidhm. Is é oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste agus Oifig Iniúchóireachta Thuaisceart Éireann i gcomhar a dhéanann an t-íniúchadh seachtrach.

Coiste Comhairleach *safefood*

Bhí an chéad chruinniú de 2016 ag Coiste Comhairleach *safefood* ar an 28 Aibreán i mBaile Átha Cliath. Ba é an chéad chruinniú é i gcás cúigear ball nua. I measc na dtopaicí a pléadh bhí taighde, feachtais, BREXIT agus saincheisteanna atá ag teacht chun cinn. Rinne na baill cleachtadh éascaithe spéisiúil forbartha foirne le breisiú a dhéanamh ar acmhainn an ghrúpa d'obair bhuíne.

Lá saorálaíochta na foirne

Rinne foireann *safefood* obair dheonach trí áiteanna pobail lasmuigh agus laistigh a phéinteáil agus gairdíní a chruthú ag St. Laurence Cheshire, Corcaigh.

Comhionannas

I 2015, tar éis dul i gcomhairle leis an bpobal, d'fhoilsigh *safefood* Plean Gníomhaíochta Míchumais nua don tréimhse 2016-2020. An bhliain chéanna, rinneadh scagadh comhionannais ar Chlár na Líonraí Eolais 2016-2018 agus ar an gClár Maoinithe don Tionscnamh Bia Pobail. Déanann *safefood* athbhreithnithe rialta ar a ghealltanais agus a bheartais chomhionannais agus cinntíonn sé go gcuirtear an Tuarascáil Bhliantúil ar Chomhionannas agus an Tuarascáil ar an bPlean um Ghníomhaíocht Míchumais isteach go tráthúil chuig an gCoimisiún Comhionannais (TÉ). Faoi chlár earcaíochta *safefood*, tugtar spreagadh do dhaoine faoi mhíchumas cur isteach ar phoist.

Cosaint Sonraí

Cé go gcomhlíonann *safefood* na hAchtanna um Chosaint Sonraí 1988 agus 2003, tiocfaidh Rialachán nua Ginearálta Cosanta Sonraí i bhfeidhm an 18 Bealtaine 2018. Tabharfar isteach leis an rialachán seo eilimintí nua agus breisithe suntasacha le cur san áireamh agus le linn 2016 chuir *safefood* tús le cur chun feidhme an tseicliosta a d'ullmhaigh an Coimisinéir Cosanta Sonraí chun cabhrú le heagraíochtaí rialachán 2018 a chomhlíonadh ina iomláine.

Pleananna corparáideacha agus gnó

Cuireadh Plean Corparáideach 2017-2019 ar aghaidh chuig an dá roinn urraíochta i Márta 2016 agus cuireadh Plean Gnó 2017 ar aghaidh chuig an dá roinn urraíochta i Lúnasa 2016.

Nochtadh faoi chosaint

Éilíonn Alt 22 den Acht um Nochtadh faoi Chosaint 2014 go bhfoilseofaí tuarascáil bhliantúil maidir le líon na nochtáí faoi chosaint a rinneadh sa bhliain roimhe sin agus chun aon fhaisnéis maidir le gníomhartha a rinneadh mar fhreagra ar nochtáí faoi chosaint a fhoilsiú.

Ní bhfuair *safefood* aon nochtadh faoi chosaint sa tréimhse tuairiscithe suas go 31 Nollaig 2016.

Comhpháirtíocht i mbun oibre

Oibríonn *safefood* i gcónaí go dlúth agus i gcomhpháirtíocht leis na geallsealbhóirí uile atá ag iarraidh sábháilteacht bia, cothú agus nósanna sláintiúla itheacháin a chur chun cinn ar mhaithe le tomhaltóirí.

In 2016, shínigh *safefood* Meabhrán Tuisceana le hÚdarás Sábháilteachta Bia na hÉireann ina leagtar amach réimsí comhfhreagrachta, saineolas agus sainleas comhroinnte agus creat aontaithe comhairle idir an dá eagraíocht. Áirítear ar an meabhrán sin tograí do chruinnithe leathbhliana ar a laghad idir na foirne ardbhainistíochta sa dá eagraíocht.

Rinneadh dul chun cinn suntasach i 2016 maidir leis an tionscadal 'Minimum Nutritional Standards for catering in health and social care (Íoschaighdeáin Cothaithe don Lónadóireacht i gcúram sláinte agus sóisialta)' atá á rith ag *safefood*, An Gníomhaireacht um Shláinte Phoiblí agus Gníomhaireacht Caighdeán Bia Thuaisceart Éireann.

Mar chuid de 'A Fitter Future for All 2012-2022 (Todhchaí níos Aclaí do Chách 2012-2022)' (an beartas réigiúnach frithmhurtaill) a chur chun feidhme, leagadh béim ar cheist na slándála bia i suíomhanna cúram sláinte agus sóisialta mar réimse tábhachtach forbartha, ó thaobh an bhia a chuirtear ar fáil don fhoireann agus do chuariteoirí in áiseanna cúram sláinte.

Chuige sin, ghlac *safefood*, An Gníomhaireacht um Shláinte Phoiblí agus Gníomhaireacht Caighdeán Bia Thuaisceart Éireann an cúram orthu féin íoschaighdeáin cothaithe a cheapadh don fhoireann lónadóireachta agus do chuariteoirí in áiseanna cúram sláinte agus sóisialta. Neartóidh na caighdeáin sin an obair mhórluachmhar atá ar bun cheana féin in Iontaobhais Cúram Sláinte agus Sóisialta chun nósanna itheacháin níos sláintiúla a chothú i measc na foirne agus i measc cuairteoirí.

Chun na caighdeáin seo a cheapadh, rinneadh athbhreithniú ar an obair atá ar siúil in áiteanna eile den RA mar ar tugadh isteach caighdeáin cothaithe i lónadóireacht seirbhíse sláinte.

Breithníodh na tionscnaimh seo i gceardlann lae a raibh saineolaithe diaitéitice, lónadóireachta agus soláthair ar fud Thuaisceart Éireann páirteach inti. Tar éis na ceardlainne, cuireadh dréachtchaighdeáin, bunaithe ar an Treoir 'Eatwell' ar fáil do chomhairliúchán níos forleithne. Tionsaíodh na freagraí i Samhain 2016 mar bhonn leis an doiciméad deiridh a lainseálfar le geallsealbhóirí i 2017. Thoiligh na trí ghníomhaireacht grúpa stiúrtha a bhunú chun an treo straitéiseach a mhaoirsiú agus cistiú a chur ar fáil chun diaitéiteach buan a earcú le tacú riaracháin ar feadh tréimhse dhá bhliain chun maoirseacht a dhéanamh ar chur chun feidhme. Tosófar ag earcú i 2017 chun na poist seo a líonadh.

Cruinnithe den Chomhairle Aireachta Thuaidh Theas

D'fhreastail *safefood* ar chruinniú den Chomhairle Aireachta Thuaidh Theas ar Shláinte agus Sábháilteacht Bia in Eanáir 2016. Leo Varadkar, T.D. Aire Sláinte, a bhí sa chathaoir, agus i láthair bhí an Dr. James Reilly, T.D. Aire Leanaí agus Gnóthaí Óige, Simon Hamilton MLA, Aire Sláinte, Seirbhísí Sláinte agus Sábháilteacht Phoiblí, agus Michelle O'Neill MLA, Aire Talmhaíochta agus Forbartha Tuaithe. Thug an Príomhfheidhmeannach foramharc ar ghnóthachtálacha ardleibhéal i gcomparáid le spriocanna sa Phlean Gnó agus nuashonruithe ar fheachtais ó 2015, lena n-áirítear lainseáil fheidhmchlár cailliúna meáchain *safefood* ('Weight-Mate') ag an am céanna agus a lainseáladh sraith nua Operation Transformation. Thug an PF cuntas ar dhul chun cinn agus ar spriocanna agus cuspóirí do 2016 agus chuir Tuarascáil agus Cuntais Bhliantúla 2014 i láthair. Ceadaíodh ceathrar ball nua a ceapadh agus ball amháin a athcheapadh ar Choiste Comhairleach Eolaíoch *safefood* agus an tOllamh Margaret Patterson a cheapadh ina cathaoirleach ar an gcoiste.

**AN BORD UM CHUR CHUN CINN NA SÁBHÁILTEACHTA
BIA**

CUNTAIS DON BHLIAIN DAR CRÍOCH

31 Nollaig 2016

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

CLÁR

Réamhrá leis na Cuntais	3
Ráiteas ar Fhreagrachtaí	7
Ráiteas ar an Rialú Inmheánach	8
Deimhniú agus Tuarascáil na nArd-Reachtairí Cuntas agus Ciste	11
Cuntas Ioncaim agus Caiteachais	13
Ráiteas ar na Gnóthachain agus na gCailteanas Aitheanta Iomlán	14
Clár Comhardaithe	15
Ráiteas ar an Sreabhadh Airgid	16
Nótaí ag gabháil leis na Cuntais	17
Aguisín 1 - Ordú na gCuntas	30

Réamhrá leis na Cuntais

1. Leagan amach

Ullmhaíodh na cuntais seo i bhfoirm a d'ordaigh an Roinn Sláinte (Tuaisceart Éireann) (an Roinn Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteacht Phoiblí, tráth) agus an Roinn Sláinte (Poblacht na hÉireann) le ceadú na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe (Poblacht na hÉireann), agus de réir shocruithe airgeadais Chuid 7 d'Iarscríbhinn 2 leis an Acht um Chomhaontú na Breataine na hÉireann 1999 agus an Ordaithe um Chomhar Thuaidh Theas (Comhlachtaí Feidhmiúcháin) (Tuaisceart Éireann) 1999.

2. Eolas Cúlra

Comhlacht Feidhmiúcháin is ea an Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia, a bunaíodh faoi Chomhaontú Bhéal Feirste an 2 Nollaig 1999. Is í reachtaíocht rialaithe an Bhoird Comhaontú na Breataine-na hÉireann agus an tOrdú um Chomhar Thuaidh-Theas (Comhlachtaí Feidhmiúcháin) (Tuaisceart Éireann) 1999.

Bronnann an reachtaíocht rialaithe na feidhmeanna sainiúla seo a leanas:

- Cur chun cinn na sábháilteachta bia
- Taighde ar shábháilteacht bia
- Rabhadh bia a chur in iúl
- Faireachas ar ghalar bia-iompartha
- Comhoibriú eolaíochta agus naisc idir saotharlanna a chur ar aghaidh
- Áiseanna éifeachtachta ó thaobh costais a fhorbairt do thástáil speisialaithe saotharlainne

Le cois an mhéid thuas, tá sainordú ginearálta ag an mBord chun gníomhú mar fhoinse neamhspleách comhairle eolaíche.

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

3. Rialachas

An Príomhfheidhmeannach a chomhlíonann feidhmeanna an Bhoird agus tuairiscíonn sé/sí don Chomhairle Aireachta Thuaidh/Theas (NSMC). Faigheann an Príomhfheidhmeannach cúnamh ó Bhord Comhairleach agus ó Choiste Comhairleach Eolaíochta. Ba iad baill an Bhoird Chomhairligh sa bhliain 2016:

Bord Comhairleach 2016

Mr. Paul Gibbons	(Cathaoirleach, ceaptha ina Leaschathaoirleach an 13 Nollaig)
Ms. Helen O Donnell	(Leas-Chathaoirleach, ceaptha ina Cathaoirleach an 13 Nollaig)
Ms. Julie Andrews	(D'éirigh as an 12 Nollaig)
Mr. Thomas Burns	(D'éirigh as an 12 Nollaig)
Mr. Brendan Kehoe	
Mr. Alan McGrath	
Ms. Hannah Su	(D'éirigh as an 12 Nollaig)
Mr. Campbell Tweedie	(D'éirigh as an 12 Nollaig)
Ms. Mary Upton	
Mr. Mervyn Oswald	
Ms. Margaret Jeffares	
An tOllamh Dolores O'Riordan	
Edmond Rooney	(Ceaptha an 13 Nollaig)
Wendy McIntosh	(Ceaptha an 13 Nollaig)
Stephen Moutray	(Ceaptha an 13 Nollaig)

Bord Comhairleach 2016

Tá Coiste Comhairleach *safefood* comhdhéanta de 13 bhall ó raon leathan de na disciplíní agus saineolas éagsúil atá ar fáil sa dá dhlínse agus cuireann comhairle ar an gcoiste maidir leis na heolaíochtaí bia, an slabhra agraibhia, cothú sláinte poiblí, oideachas, iompar tomhaltóirí, cumarsáid agus gnóthaí pobail agus deonach. Tá dáréag ar an gcoiste seo faoi láthair agus bhí fólintas amháin ann ag 31 Nollaig 2016.

4. Torthaí Airgeadais

Gheofar torthaí an Bhoird um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia leagtha amach ar leathanach 12. I 2016, thabhaigh an Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia €8,167,744 (GBP£6,693,302) de chaiteachas agus fuair sé €8,091,038 (GBP£6,630,443) d'ioncam, a d'fhág €76,706 (GBP£62,859) d'easnamh don bhliain.

5. Imeachtaí Iar-Chlár Comhardaithe / Dliteanais Theagmhasacha

Ní raibh aon imeacht iar-chlár comhardaithe ná dliteanas teagmhasach ann.

6. Bronntanais Charthanúla

Ní bhfuarthas ná ní dhearnadh aon bhronntanas carthanúil i rith na bliana.

7. Beartais

Fostaithe Faoi Mhíchumas

Comhlíonann an Bord riachtanais Chuid 5 den Acht Míchumais 2005 ó thaobh tacú le fostú daoine faoi mhíchumas agus geallann sé tacú i gcónaí le beartas comhdheiseanna agus cuirtear fáilte roimh iarratais ó iarratasóirí cuícháilithe beag beann ar mhíchumas. Eisíodh plean gníomhaíochta míchumais sa bhliain 2011 chun dearcthaí dearfa a chothú i leith daoine faoi mhíchumas agus a rannpháirtíochta sa saol poiblí a spreagadh.

Comhionannas

Eisíodh Scéim Chomhionannais faofa an Bhoird i Meán Fómhair 2011 agus tá athbhreithniú leanúnach á dhéanamh ag **safefood**.

Soláthar Eolais d'Fhostaithe agus Dul i gComhairle Leo

Cuireadh Fóram Comhpháirtíochta Fostaithe i bhfeidhm le linn 2016 mar mhodh comhairliúcháin leis na fostaithe.

Beartas Íoc Pras agus feidhmíocht an bheartais

Geallann an Bord íoc go pras as earraí agus seirbhísí faighte, de réir an Achta um Íoc Pras Cuntas, 1997, a leasaíodh le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Íocaíochtaí Déanach in Idirbhearta Tráchtála) 2013 agus an UK Late Payment of Commercial Debts (Interest) Act, 1009, a leasaíodh leis na Late Payment of Commercial Debts Regulations, 2002. Mura ndeirtear a mhalairt sa chonradh, dlitear íocaíocht laistigh de 30 lá ó fháil na n-earraí nó na seirbhísí, nó ar sonrasc bailí nó éileamh dá shórt a bheith curtha isteach, cibé acu is déanaí. I 2016 íocadh 76% (2015 98%) de na sonraisc uile laistigh de 30 lá.

Beartas Sláinte & Sábháilteachta

Tá beartas Sláinte & Sábháilteachta i bhfeidhm ag an mBord, agus scaipeadh é ar gach fostaí. Léiríonn an beartas na riachtanais dhlíthiúla ardchaighdeáin a choimeád ar fud na heagraíochta.

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

8. Forbairt Amach Anseo

Tá Straitéis Chorporáideach an Bhoird do na blianta 2017-2019 curtha i dtoll a chéile agus ag feitheamh ar cheadú i láthair na huaire.

Leagtar amach sa straitéis sin misean, fíis agus croíluachanna an Bhoird agus an tslí a gcuirfidh an Bord gach ceann dá feidhmeanna i gcrích sa tréimhse thrí bliana. Déantar measúnú bliantúil ar an straitéis i bhfianaise an phlean ghnó bhliantúil.

Ceadaíodh €7,480,000 (GBP6,507,600) de chistiú deontais do 2017. Is é €7,480,000 (GBP6,507,600) an caiteachas buiséadta do 2017.

Is féidir go mbeidh tionchar ag cinneadh na Ríochta Aontaithe imeacht as an Aontas Eorpach ar oibríochtaí An Bhoird um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia. Ní léir fós an tionchar a bheidh i gceist.

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

Ráiteas ar Fhreagrachtaí an Bhoird um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia

Tá ordú tugtha ag an Roinn Sláinte agus ag an Roinn Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteacht Phoiblí don Bhord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia ráiteas cuntas a ullmhú maidir le gach bliain airgeadais san fhoirm agus ar an mbonn atá leagtha amach in ordú na gcuntas san aguisín leis na Cuntais seo. Ullmhaítear na Cuntais ar bhonn fabhráithe agus ní mór dóibh léiriú fírinneach cóir a thabhairt ar staid an Bhoird ag deireadh bliana agus ar ioncam agus caiteachas an Bhoird, ar na gnóthachain agus na cailteanais aitheanta iomlána agus ar na sreafaí airgid sa bhliain airgeadais.

Agus na cuntais á n-ullmhú, ceanglaítear ar an mBord:

- Aird a thabhairt ar an ordú cuntas a d'eisigh an Roinn Sláinte (PÉ) agus an Roinn Sláinte (TÉ) (An Roinn Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteacht Phoiblí, tráth) lena n-áirítear na riachtanais ábhartha cuntasáochta agus nochtá, agus beartais chuntasáochta a chur i bhfeidhm ar bhonn comhleanúnach;
- Breitheanna agus meastacháin a dhéanamh ar bhonn réasúnta;
- A rá cibé ar cloíodh leis na caighdeáin chuntasáochta is infheidhme agus aon imeacht ábhartha sna cuntais a nochtadh agus a mhíniú;
- Na cuntais a ullmhú ar bhonn gnóthais leantaigh, ach amháin más neamhchuí a cheapadh go leanfaidh an Bord dá ghnó.

Freagrachtaí an Phríomhfheidhmeannaigh

Leagtar amach i Meamram Airgeadais an Chomhlachta freagrachtaí an príomhfheidhmeannaigh, mar an Duine Freagrach maidir leis na mBord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia, lena n-áirítear freagracht as oiriúnacht agus rialtacht an airgeadais phoiblí agus as taifid a choinneáil.

Raymond Dolan
Príomhfheidhmeannach
Dáta: 12 Meán Fómhair 2016

Ráiteas ar an Rialú Inmheánach

1. Raon na Freagrachta

Mar an Duine Freagrach, tá sé de chúram ormsa córas fónta rialaithe inmheánaigh a choinneáil a thacaíonn le comhlíonadh spriocanna, aidhmeanna agus cuspóirí an Bhoird agus a chosnaíonn cistí poiblí agus sócmhainní na Roinne a bhfuil freagracht phearsanta ormsa ina dtaobh, ag an am céanna. Ní mór dom sin a dhéanamh de réir na bhfreagrachtaí a sannadh dom sna Managing Public Money Northern Ireland (MPMNI) and Public Finance Procedures.

Sainítear go cruinn i Meamram Airgeadais an Bhoird an struchtúr cruinn cuntasáochta agus tuairiscithe, ina dtugtar gearrchuntas ar ról athbhreithnithe agus monatóireacht na gcomh-Ranna coimircíochta (an Roinn Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteacht Phoiblí (Thuaidh) agus an Roinn Sláinte (Theas). Lena chois sin, mar Phríomhoifigeach Cuntais, táim cuntasach do na coistí cuntas poiblí i ngach ceann den dá dhlínse.

2. Cuspóirí an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Dearadh an córas rialaithe inmheánaigh chun bainistíocht a dhéanamh ar riosca go leibhéal réasúnta seachas deireadh a chur le gach riosca nach mbainfear amach beartais, aidhmeanna agus cuspóirí; ní féidir leis mar sin ach dearbhú réasúnta agus ní dearbhú amach is amach a sholáthar. Bunaítear an córas rialaithe inmheánaigh ar phróiseas leanúnach a ceapadh chun na rioscaí nach mbainfí amach beartais, aidhmeanna agus cuspóirí an Bhoird a aithint agus a chur in ord tosaíochta, chun dóchúlacht gach riosca díobh sin agus an tionchar a bheadh acu dá dtitfidís amach a mheas, agus chun iad a bhainistiú go héifeachtach eacnamúil. Bhí an córas rialaithe inmheánaigh i bhfeidhm ag an mBord sa bhliain dar críoch an Déardaoin Dé Sathairn 31 Nollaig 2016 agus suas go dtí dáta formheasta na Tuarascála Bliantúla agus na gCuntas, agus tá sé ar aon dul le treoir na Ranna Airgeadais.

3. An Cumas Chun Riosca a Láimhsiú

An Ardfoireann Bainistíochta atá freagrach as an bpróiseas bainistíochta rioscaí a chur i bhfeidhm agus a mhaoirsiú faoi threoir uaimse chun a chinntiú go mbíonn an próiseas ag obair faoi mar is ceart. Le cois athbhreithniú a dhéanamh ar chreat iomlán na rioscaí, déantar athbhreithniú ar gach moladh a fhaightear ó na hiniúcháirí inmheánacha agus seachtracha, agus cuirtear leis na rialuithe nó tugtar rialuithe nua isteach de réir mar is gá.

Bítear ag súil go n-oibreoidh gach ball foirne laistigh de na beartais bhunaithe ar riosca agus ar rialú inmheánacha, agus cuirtear oiliúint chuí orthu ina fhianaise sin.

4. An Creat Riosca agus Rialaithe

Tá clárleabhar rioscaí agus mairtís measúnaithe riosca ceaptha ag an mBord. Aithnítear rioscaí ar an leibhéal bunúsach agus ar an leibhéal rialaithe ag an tráth a mbíonn pleananna agus straitéisí gnó á gcur i dtoll a chéile. Tá creat ceaptha ag an mBord maidir le heolas bainistíochta rialta, athbhreithniú ar athraitheas, agus nósanna imeachta riaracháin agus rialaithe (lena n-áirítear leithscaradh dualgas agus córas tarmligthe agus cuntasachta).

Áirítear air chomh maith:

- Córais chuimsitheacha buiséadta agus an buiséad bliantúil le bheith faofa ag an bPríomhfheidhmeannach;
- Nósanna imeacht chun na buiséid a athbhreithniú agus a aontú leis an Ardfoireann Bainistíochta; agus
- Tuarascálacha rialta airgeadais a ullmhú mar bhonn le monatóireacht agus athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn.

Sa bhliain 2016 cabhair ab ea tuairimí na nIniúcháirí Inmheánacha agus Seachtracha agus Choiste Iniúcháireachta an Bhoird Chomhairligh agus an creat riosca agus rialaithe á athbhreithniú.

5. Athbhreithniú ar Éifeachtúlacht

I mo cháil mar an Duine Freagrach, táim freagrach as athbhreithniú a dhéanamh ar a éifeachtaí atá an córas rialaithe inmheánaigh. Is éard a bhíonn mar bhonn eolais faoin athbhreithniú a dhéanaim ar an gcóras rialaithe inmheánaigh obair na n-iniúcháirí inmheánacha agus na mbainisteoirí feidhmiúcháin a bhfuil sé de chúram orthu an creat rialaithe inmheánaigh a cheapadh agus a chothabháil, agus tuairimí a dhéanann na hiniúcháirí seachtracha ina litir don bhainistíocht agus tuarascálacha eile. Tá plean i bhfeidhm chun díriú ar laigí agus a chinntiú go mbeidh an córas ag dul i bhfeabhas i gcónaí.

Seo a leanas na gníomhaíochtaí a thacaíonn leis an athbhreithniú ar éifeachtúlacht:

- D'athbhreithnigh an t-Ardfoireann Bainistíochta an Buiséad Bliantúil a d'fhaomh na Ranna Coimircíochta, go háirithe aon imeacht ó ghníomhaíocht bheartaithe; agus
- Coimeádadh an creat um bainistíocht riosca faoi athbhreithniú leanúnach agus cuireadh clárleabhar riosca nuashonraithe faoi bhráid Choiste Iniúcháireachta an Bhoird Chomhairligh. Rinne na hIniúcháirí Inmheánacha athbhreithniú i Samhain 2016 ar na Rialuithe Inmheánacha Airgeadais a bhí i bhfeidhm i mbliain airgeadais 2016. Ar bhonn a dtuarascála siúd, táim sásta go bhfuil córais agus rialuithe láidre foriomlána i bhfeidhm aon phríomhrioscaí aitheanta a mhaolú. Fuarthas sa tuarascáil iniúcháireachta gur géilleadh, a bheag nó a mhór, le córais bunaithe agus le rialuithe inmheánacha airgeadais. Ní bhfuarthas aon torthaí ardriosca a

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

bhféadfadh cailliúint ábhartha airgeadais nó idirbhriseadh oibríochtúil a bheith mar thoradh orthu agus taobh amuigh de cheithre fhadhb, a measadh ina laigí meánacha (ceann amháin) agus ísle (trí cinn), fuarthas go bhfuil na rialuithe a tástáladh ag obair go héifeachtach. Mar sin léiríonn an measúnú a rinne iniúchóirí inmheánacha gur féidir brath air go réasúnta go bhfuil na rialuithe inmheánach airgeadais leordhóthanach agus ag obair.

Raymond Dolan
Príomhfheidhmeannach
Dáta: 12 Meán Fómhair 2017

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia

**Deimhniú na nArd-Reachtairí Cuntas agus Ciste chuig Comhdháil Thuaisceart
Éireann agus chuig Tithe an Oireachais**

Tá iniúchadh déanta againn ar chuntais an Bhoird um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia ('an Comhlacht') don bhliain dar críoch an Dé Sathairn 31 Nollaig 2016 de bhun fhorálacha an Ordaithe um Chomhar Thuaidh/Theas (Comhlachtaí Feidhmiúcháin) (Tuaisceart Éireann) 1999 agus Acht Chomhaontú na Breataine - na hÉireann 1999 a cheanglaíonn iniúchadh agus deimhniú a dhéanamh i gcomhar ar na cuntais a chuirtear inár láthair ag an gComhlacht. Tá na cuntais comhdhéanta den Chuntas Ioncaim agus Caiteachais, Ráiteas ar na Gnóthachain agus na Cailleanais Iomlána Aitheanta, an Clár Comhardaithe, an Ráiteas ar an Sreabhadh Airgid agus na nótaí agus aguisíní gaolmhara. Ullmhaíodh na cuntais sin de réir na mbeartas cuntasáíochta atá leagtha amach laistigh dóibh.

Freagrachtaí faoi seach an Chomhlachta, an Phríomhfheidhmeannaigh agus na nIniúcháirí

Mar a míníodh ar shlí níos iomláine sa Ráiteas ar Fhreagrachtaí, tá an Comhlacht freagrach as na cuntais a ullmhú agus as a bheith sásta go dtugann siad amharc cóir cothrom. Tá an Príomhfheidhmeannach, ina cháil mar Oifigeach Cuntasáíochta, freagracht as cinntiú go mbíonn oiriúnacht agus rialtacht ann i dtaca leis an úsáid a bhaintear as cistí poiblí. Is é ár fhreagracht na cuntais a iniúchadh de réir fhorálacha an Ordaithe um Chomhar Thuaidh/Theas (Comhlachtaí Feidhmiúcháin) (Tuaisceart Éireann) 1999 agus Acht Chomhaontú na Breataine - na hÉireann 1999. Rinneamar ár n-iniúchadh de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta ar Iniúchadh (RA agus Éire). Ceanglaíonn na caighdeáin sin orainne agus ar ár bhfoireann géilleadh le Caighdeán Eiteacha an Bhoird um Chleachtais Iniúchta le haghaidh Iniúcháirí.

Raon iniúchadh na gcuntas

Ciallaíonn iniúchadh fianaise a fháil mar gheall ar na méideanna agus na nochtá sna ráitis airgeadais, a bheidh dóthanach le deimhniú réasúnta a chur ar fáil go bhfuil na ráitis airgeadais saor ó mhíríteas ábhartha, bíodh sé mar thoradh ar chalaos nó ar mhíriltacht nó earráid eile. Áirítear air sin measúnú féachaint: an bhfuil na beartais chuntasáíochta cuí do chúinsí an Chomhlachta agus ar cuireadh i bhfeidhm iad go comhsheasmhach agus ar nochtadh iad ar shlí imleor; a réasúnta atá na meastacháin thábhachtacha cuntasáíochta a rinne an Comhlacht; agus cur i láthair na ráiteas airgeadais ina n-iomláine. Leis chois sin, léimid gach faisnéis airgeadais agus neamhairgeadais sa tuarascáil bhliantúil agus an Réamhrá chun neamhréireachtaí ábhartha leis na cuntais iniúchta a shainaithint agus chun aon fhaisnéis a shainaithint a fhéachann le bheith mícheart go hábhartha bunaithe ar, nó neamhréireach go hábhartha leis, an fhaisnéis a fuaireamar fad a bhí an t-iniúchadh á dhéanamh. Má thugaimid aon mhíríteas nó aon mhírreacht ábhartha dealraitheach faoi deara breithnímid a impleachtaí dár ndeimhniú.

Lena chois sin, ceanglaítear orainn fianaise a fháil a bheidh leordhóthanach chun dearbhú réasúnta a thabhairt gur cuireadh an caiteachas agus an t-ioncam a tuairiscíodh sna cuntais i bhfeidhm chun na gcríoch a cheap Chomhdháil Thuaisceart Éireann agus Tithe an Oireachtais agus go bhfuil na bearta airgeadais ar aon dul leis na húdaráis a rialaíonn iad.

Tuairim ar Rialtacht

Is é ár dtuairim, go bunúsach, gur cuireadh an caiteachas agus an t-ioncam atá taifeadta sna cuntais i bhfeidhm chun na gcríoch a cheap Chomhdháil Thuaisceart Éireann agus Tithe an Oireachtais agus go bhfuil na bearta airgeadais ar aon dul leis na húdaráis a rialaíonn iad.

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

Tuairim ar na cuntais

Is é ár dtuairim:

- go dtugann na cuntais amharc fírinneach cothrom ar staid ghnóthaí an Chomhlachta amhail ar 31 Nollaig 2016 agus dá easnamh, ioncam cuimsitheach agus sreafaí airgid don bhliain dar críoch sin; agus
- gur ullmhaíodh na cuntais go cúí de réir fhorálacha an Ordaithe um Chomhar Thuaidh/Theas (Comhlachtaí Feidhmiúcháin) (Tuaisceart Éireann) 1999 agus Acht Chomhaontú na Breataine-na hÉireann 1999, agus na rialacha a eisíodh fúthu siúd.

Tuairim ar nithe eile

Is é ár dtuairim go bhfuil an t-eolas sa Réamhrá maidir leis na mbliain airgeadais dár ullmhaíodh na cuntais comhsheasmhach leis na cuntais.

Tuairiscímid de réir eisceachta sna cásanna seo a leanas

Tuairiscím de réir eisceachta más amhlaidh

- nár coimeádadh taifid chuntasaíochta leordhóthanacha; nó
- nach bhfuil na cuntais ag aontú leis na taifid chuntasaíochta; nó
- mura bhfuairamar gach eolas agus míniú a theastaigh dár n-iniúchadh; nó
- mura luíonn an fhaisnéis a thugtar sa tuarascáil bhliantúil leis na cuntais ghaolmhara; nó
- mura léiríonn an Ráiteas ar Rialú Inmheánach gur géilleadh don treoir infheidhme maidir le rialachas corparáideach.

Níl rud ar bith le tuairisciú againn i dtaca leis na nithe sin a dtuairiscímid orthu de réir eisceachta.

Seamus McCarthy
Ard-Reachtair Cuntas agu Ciste na
hÉireann
3A Sráid an Mhéara, Uachtarach
Spencer Dock
Baile Átha Cliath 1
Éire
xx /yy/2017

Kieran J Donnelly
Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste
Thuaisceart Éireann
106 Sráid na hOllscoile
Béal Feirste
BT7 IEU
xx /yy/2017

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

**CUNTAS IONCAIM AGUS CAITEACHAIS
don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

	Nótaí	2016 €	2015 €	2016 GBP	2015 GBP
Ioncam					
Deontas Ioncaim ó na Ranna	2(a)	7,010,728	8,108,981	5,745,151	5,885,904
Scaoileadh an Deontais Chaipitil	9	<u>100,310</u>	<u>120,776</u>	<u>82,202</u>	<u>87,665</u>
		7,111,038	8,229,757	5,827,353	5,973,569
Ioncam eile	2(b)	<u>980,000</u>	<u>734,360</u>	<u>803,090</u>	<u>533,035</u>
Ioncam Iomlán		8,091,038	8,964,117	6,630,443	6,506,604
Caiteachas					
Costais Foirne	3(b)	2,894,024	2,563,900	2,371,595	1,861,007
Táillí an Bhoird	3(e)	72,449	74,751	59,370	54,258
Dímheas	6	100,310	120,776	82,202	87,665
Caiteachas ar Chláir Taighde	5	734,348	1,467,627	601,783	1,065,277
Gníomhaíochtaí Tionscnaimh	12	2,741,703	2,921,764	2,246,771	2,120,762
Costais Oibriúcháin Eile	4	<u>1,624,910</u>	<u>1,817,565</u>	<u>1,331,581</u>	<u>1,319,280</u>
Caiteachas Iomlán		8,167,744	8,966,383	6,693,302	6,508,249
Barrachas /(Easnamh) don bhliain		(76,706)	(2,266)	(62,859)	(1,645)
An méid a aistríodh go dtí an Cúlchiste Ginearálta	13	<u>(76,706)</u>	<u>(2,266)</u>	<u>(62,859)</u>	<u>(1,645)</u>

Baineann gach méid thuas le gníomhaíochtaí leanúnacha.

Cuid de na cuntais seo is ea na nótaí ar leathanaigh 17 go 29, mar aon le hIarscríbhinn 1 ar lch. 30

Raymond Dolan
Príomhfheidhmeannach
Dáta: 12 Meán Fómhair 2017

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

**RÁITEAS AR IOMLÁN NA nGNÓTHACHAN AGUS na gCAILLTEANAS AITHEANTA
don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

	Nótaí	2016 €	2015 €	2016 GBP	2015 GBP
Barrachas/(Easnamh) don tréimhse		(76,706)	(2,266)	(62,859)	(1,645)
Gnóthú (caill) achtúireach ar dhliteanais pinsin 17(b)		(1,462,000)	(1,093,000)	(1,198,080)	793,354
Aistrithe (Isteach) / Amach as an Scéim	17 (b)	0	(5,000)	0	(3,629)
Coigeartú ar an gcistiú pinsin iarchurtha		1,462,000	(1,088,000)	1,198,080	(789,725)
Gnóthú/(caill) aitheanta iomlán don tréimhse		<u>(76,706)</u>	<u>(2,266)</u>	<u>(62,859)</u>	<u>(1,645)</u>

Cuid de na cuntais seo is ea na nótaí ar leathanaigh 17 go 29, mar aon le hIarscríbhinn 1 ar lch. 30

Raymond Dolan
Príomhfheidhmeannach
Dáta: 12 Meán Fómhair 2017

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

**CLÁR COMHARDAITHE
amhail an 31 Nollaig 2016**

Nótaí	2016 €	2015 €	2016 GBP	2015 GBP	
Sócmhainní Seasta					
Sócmhainní Inláimhsithe	6	775,123	866,885	663,645	636,250
Sócmhainní Reatha					
Dlíteanais Reatha	7	732,398	961,254	627,064	705,512
Creidiúnaithe - méideanna a dhlífear laistigh de bhliain	8	<u>(602,463)</u>	<u>(754,613)</u>	<u>(515,816)</u>	<u>(553,848)</u>
Glansócmhainní Reatha		129,935	206,641	111,248	151,664
Sócmhainní Iomlána Iúide Dlíteanais Reatha roimh Phinsin		<u>905,058</u>	<u>1,073,526</u>	<u>774,893</u>	<u>787,914</u>
Maoiniú Pinsin Iarchurtha	17(d)	13,559,000	11,117,000	11,609,000	8,159,322
Dlíteanais Pinsin	17(b)	<u>(13,559,000)</u>	<u>(11,117,000)</u>	<u>(11,609,000)</u>	<u>(8,159,322)</u>
Glansócmhainní		<u>905,058</u>	<u>1,073,526</u>	<u>774,893</u>	<u>787,914</u>
Arna maoiniú ag:					
Caipiteal & Cúlchistí					
Cúlchiste Ginearálta	13	129,935	206,641	111,248	151,664
Cúlchiste an Deontais Chaipitil	9	<u>775,123</u>	<u>866,885</u>	<u>663,645</u>	<u>636,250</u>
		<u>905,058</u>	<u>1,073,526</u>	<u>774,893</u>	<u>787,914</u>

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

Cuid de na cuntais seo is ea na nótaí ar leathanaigh 17 go 29, mar aon le hIarscríbhinn A1 ar lch. 30

Raymond Dolan
Príomhfheidhmeannach
Dáta: 12 Meán Fómhair 2017

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

**RÁITEAS AR AN SREABHADH AIRGID
don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

	Nótaí	2016 €	2015 €	2016 GBP	2015 GBP
Glan insreabhadh/(eas-sreabhadh) airgid ó ghníomhaíochtaí oibriúcháin	10	15,382	48,321	88,715	9,856
Caiteachais caipitil & infheistíocht airgeadais Íocaíochtaí chun sócmhainní seasta inláimhsithe a cheannach	6	(8,548)	(51,390)	(7,005)	(37,301)
Glansreabhadh airgid isteach /(amach) roimh mhaoiniú		6,834	(3,069)	81,710	(27,445)
Maoiniú An Cistiú Caipitil a Fuarthas		<u>8,548</u>	<u>51,390</u>	<u>7,005</u>	<u>37,301</u>
Méadú/(laghdú) ar airgead tirim/iarmhéideanna bainc	11	<u>15,382</u>	<u>48,321</u>	<u>88,715</u>	<u>9,856</u>

Cuid de na cuntais seo is ea na nótaí ar leathanaigh 17 go 29, mar aon le hIarscríbhinn 1 ar lch. 30.

Raymond Dolan
Príomhfheidhmeannach
Dáta: 12 Meán Fómhair 2017

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

NÓTAÍ AG GABHÁIL LEIS NA CUNTAIS

1. Beartais Chuntasaíochta

1.1 Coinbhinsiún Cuntasaíochta

Ullmhaíodh na Ráitis Airgeadais de réir coinbhinsiún an chostais stairiúil.

Gan an fhaisnéis a thugtar a theorannú, ullmhaítear na Ráitis Airgeadais ar bhonn fabhraithe agus comhlíonann siad na riachtanais chuntasaíochta agus nochta a d'éisigh an Roinn Airgeadais (An Roinn Airgeadais agus Pearsanra, tráth) agus an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.

1.2 Ioncam

Is ionann ioncam agus deontais ioncam is infhaighte ón Roinn Sláinte (Éire) agus ón Roinn Sláinte (TÉ), (an Roinn Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteacht Phoiblí, tráth).

1.3 Sócmhainní Seasta

a) Áirítear sócmhainní Seasta Inláimhsithe ar chostas stairiúil don Bhord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia.

b) Áirítear dímheas chun costas sócmhainní inláimhsithe a luachanna athluacháilte a dhíscríobh thar thréimhse a saolré fhóna.
Seo a leanas na modhanna a glacadh agus na rátaí sa bhliain a úsáideadh:

Trealamh Oifige	15% Líne Dhíreach
Trealamh Ríomhaire	33.3% Líne Dhíreach
Costais Maoine & Feistis	4% Líne Dhíreach
Fearais & Feistis	10% Líne Dhíreach

c) Gearrtar dímheas i mbliain an cheannaigh ach ní i mbliain an chuir de láimh.

d) Déantar Sócmhainní Seasta a chaipitliú a luaithe a sháraíonn siad €650 (GBP €533).

1.4 Cáin Bhreisluacha

Níl ar chumas an Bhoird um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia CBL a athéileamh agus áirítear CBL mar chaiteachas nó i luach caipitil Sócmhainní Seasta.

1.5 Pinsin

Tá FRS17 glactha ag an mBord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia i dtaca le cuntas a thabhairt ar phinsin.

Bunaíodh an Scéim Pinsin Thuaidh/Theas faoi na Comhlachtaí Feidhmiúcháin Thuaidh/Theas agus Turasóireacht Éireann le héifeacht ón 29 Aibreán 2005. Scéim sochar sainithe is ea é a mhaoinítear go bliantúil ar bhonn íoc mar a úsáidtear ó airgead arna soláthar ag Státhchistí an RA agus na hÉireann. Cuireann an Roinn Sláinte ó Dheas agus an Roinn Sláinte (an Roinn Sláinte, Seirbhísí

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

Sóisialta agus Sábháilteacht Phoiblí, tráth) ó Thuaidh cistiú ar fáil don chomhlacht. Riarthóir seachtrach a dhéanann an scéim a riaradh. Clúdaíonn Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais (FRS) 17 sochair scoir. Áiríodh an dliteanas ar 31 Nollaig 2016 sna ráitis airgeadais agus cuireadh nóta nochtá (Nóta 17) ar áireamh, inar mionsonraíodh ríomhanna an athbhreithnithe achtúirigh, a rinne Deloitte Total Reward and Benefits Limited, ag úsáid an mhodha réamh-mheasta aonaid. Áirítear air sin torthaí ríomh na ndlíteanas pinsin agus costas fhostaithe (agus iar-fhostaithe) an Bhoird um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia chun críocha na gcutas don bhliain dar críoch an Déardaoin Dé Sathairn 31 Nollaig 2016 agus fiúir comparáideach don bhliain 2015.

Léiríonn costais pinsin na sochar pinsin a thuill fostaithe sa tréimhse. Aithnítear méid is ionann leis an muirear pinsin mar ioncam sa mhéid is gur suim inaisghafa é, agus déantar é a fhritháireamh in aghaidh deontas a fhaightear sa bhliain chun íocaíochtaí pinsin a mhaoiniú. Is ionann dliteanais pinsin agus luach reatha na n-íocaíochtaí pinsin sa todhcháí atá tuillte ag an bhfoireann go dtí seo. Sócmhainn chomhfhreagrach is ea cistiú iarchurtha pinsin, ós rud é gur acmhainní iad a chuirfear ar fáil i dtréimhse amach anseo ó Stáitchistí an RA agus na hÉireann ar an tslí atá luaite thuas.

Aithnítear i Ráiteas i nGnóthachan agus na gCailteanas Iomlán gnóthachain agus cailteanais achtúireacha ag éirí as athruithe i dtoimhdí achtúireacha agus ó bharrachas agus easnamh ó thaithí. Ó 2012 amach, aithnítear an Costas Reatha Seirbhíse mar chomhlán ranníocaíochtaí na mball. Sna blianta roimhe sin ba é an nós ranníocaíochtaí na mball a aithint mar mhíreanna ar leith laistigh den nóta pinsean.

1.6 Caiteachas ar Chláir Taighde

Na costais a bhain le Conarthaí Taighde a áiríodh sa Chuntas Ioncaim agus Caiteachais, bunaíodh iad ar chaiteachas dlite agus iníoctha sa bhliain de bhun conarthaí taighde formheasta.

1.7 Cúlchiste an Deontais Chaipitil

Is ionann Cuntas Cúlchiste an Deontais Chaipitil luach neamh-amúchta an ioncaim a úsáideadh chun críocha caipitil.

1.8 Tuairisciú Airgeadra

Tuairiscítear bearta agus iarmhéideanna an Bhoird i bhfoirm euro agus steirling. Is é an euro airgeadra oibre an Bhoird agus taifeadtar bearta san airgeadra sin. Taifeadtar bearta in airgeadraí eile i euro ag an ráta malairte is infheidhme ar dháta an bhirt. Sócmhainní agus dliteanais airgeadúla in airgeadraí eile, déantar iad a aistriú go euro ag na rátaí malairte is infheidhme ag dáta an chláir chomhardaithe (0.85618). Tógtar gnóthachain agus cailteanais fíoraithe go dtí an Cuntas Ioncaim agus Caiteachais.

Ag deireadh bliana aistrítear na ráitis airgeadais go steirling. Aistrítear an Cuntas Ioncaim agus Caiteachais ag úsáid an mheánráta mhalairte don bhliain (2016 - 0.81948, 2015 - 0.72585) agus aistrítear an Clár Comhardaithe leis an ráta malairte deiridh (2016 - 0.85618, 2015 - 0.73395). Léirítear coigeartuithe ar airgeadra ag éirí ó aistriú na ráiteas airgeadais sa Ghlanreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Oibriúcháin (Nóta 10), Cúlchiste an Deontais Chaipitil (Nóta 9) agus Cúlchiste Ginearálta (Nóta 13).

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

2. a) Deontais ó na Ranna

Tréimhse Airgeadais 1 Eanáir, 2016 go 31 Nollaig, 2016

		An Roinn Sláinte (Éire)	An Roinn Sláinte (TÉ)	IOMLÁN	An Roinn Sláinte (Éire) GBP	An Roinn Sláinte (TÉ) GBP	IOMLÁN GBP
	Nóta	€	€	€			
Deontas Ioncaim		5,229,624	1,781,104	7,010,728	4,285,572	1,459,579	5,745,151
Cuntas Caipitil	9	6,376	2,172	8,548	5,225	1,780	7,005
		<u>5,236,000</u>	<u>1,783,276</u>	<u>7,019,276</u>	<u>4,290,797</u>	<u>1,461,359</u>	<u>5,752,156</u>

Tréimhse Airgeadais 1 Eanáir, 2015 go 31 Nollaig, 2015

		An Roinn Sláinte (PÉ)	An Roinn Sláinte (TÉ)	IOMLÁN	An Roinn Sláinte (PÉ) GBP	An Roinn Sláinte (TÉ) GBP	IOMLÁN GBP
	Nóta	€	€	€			
Deontas Ioncaim		5,439,528	2,669,453	8,108,981	3,948,281	1,937,623	5,885,904
Cuntas Caipitil	9	34,472	16,918	51,390	25,021	12,280	37,301
		<u>5,474,000</u>	<u>2,686,371</u>	<u>8,160,371</u>	<u>3,973,302</u>	<u>1,949,903</u>	<u>5,923,205</u>

Faigheann an Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia deontais ón Roinn Sláinte (PÉ) agus ón Roinn Sláinte (TÉ). Is iad na ranníocaíochtaí ábhartha An Roinn Sláinte (Éire) 75% (2015:

67%), agus An Roinn Sláinte (TÉ) (An Roinn Sláinte, Seirbhísí Sóisialta agus Sábháilteacht Phoiblí, tráth) 25% (2015: 33%).

Taifeadtar na deontais bhronnta ar ráta malartaithe plean gnó ar mhaithe le buiséadú agus ag an ráta malairte an dáta feidhmithe iarbhír maidir leis na ráitis airgeadais. Ba é €7,480,000 an buiséad i 2016, ar ráta malartaithe de €1 go €0.70. Ba é €1 go £0.82 an meánráta malairte sa tréimhse. Dá bharr sin, ba é €7,019,276 an deontas a aithníodh - cailiteanas ráta malartaithe iasachta de €460,724 ar thiontú an deontais.

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

b) Ioncam Eile

	Nóta	2016 €	2015 €	2016 GBP	2015 GBP
Ús Bainc		0	60	0	43
Brabús - Sócmhainn					
Sheasta		0	1,300	0	944
a Cuireadh de Láimh					
Glanchistiú iarchurtha le	17 (c)	980,000	733,000	803,090	532,048
haghaidh					
pinsean		<u>980,000</u>	<u>734,360</u>	<u>803,090</u>	<u>533,035</u>

3. Costais Foirne

a) Ba é meánlíon seachtainiúil na foirne (lena n-áirítear foireann ghníomhaireachta):

Stiúrthóireachtaí	2016	2015
An Ardbhainistíocht	5	5
Oibríochtaí Corparáideacha	10	9
Eolaíocht an Bhia	6	6
Sláinte & Cothú an Duine	4	3
Margaíocht & Cumarsáid	7	8
Iomlán	<u>32</u>	<u>31</u>

b) Ba iad na costais a tabhaíodh i ndáil leis na baill foirne sin:

	2016 €	2015 €	2016 GBP	2015 GBP
Costais Tuarastail	1,673,733	1,599,592	1,371,591	1,161,064
ÁSPC an Fhostóra	147,711	137,739	121,046	99,978
Foireann Ghníomhaireachta	0	1,899	0	1,378
Costais Pinsin:				
Costais Reatha Seirbhíse	1,072,580	824,670	878,958	598,587
Pinsin				
	<u>2,894,024</u>	<u>2,563,900</u>	<u>2,371,595</u>	<u>1,861,007</u>

I gcaitheamh na bliana, rinneadh €78,927/£64,679 (2015 €97,798/£70,987) d'asbhaintí a bhain le pinsin, faoi na Bearta Airgeadais Éigeandála ar mhaithe le Leas an Phobail 2009, leasaithe, agus íocadh iad leis an Roinn Sláinte.

c) Seo a leanas líon na bhfostaithe ag deireadh bliana ar thit a gcuid luachanna saothair (lena n-áirítear ranníocaíochtaí pinsin) laistigh de na bandaí seo a leanas (is ionann seo agus na luachanna saothair bhliantúla):-

	2016	2015
€40,001- 50,000	6	5
€50,001- 60,000	3	3

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

€60,001- 70,000	4	2
€70,001- 80,000	3	6
€80,001- 90,000	2	1
€90,001-100,000	1	1
€100,001-110,000	1	1

d) Cuirtear an t-eolas seo a leanas ar fáil i dtaca leis an bhFoireann Ardbhainistíochta:-

	Luach Saothair	Luach Saothair	Fíormhéad ú / (Laghdú) ar Phinsean Tuillte	Fíormhéad ú / (Laghdú) ar Phinsean Tuillte	Luach an Phinsin Fhabhraí the ag deireadh bliana	Luach an Phinsin Fhabhraí the ag deireadh bliana	Aois (blianta)
	€	GBP	€	GBP	€	GBP	
Mr Ray Dolan (PF)	104,317	89,314	0 – 2,500	0 – 2,049	50,000 – 55,000	42,809 – 47,090	61

Choimeád an Dr. Gary Kearney (Stiúrthóir, Eolaíocht an Bhia), an Dr. Clíodhna Foley-Nolan (Stiúrthóir, Sláinte agus Cothú an Duine), Ms Patricia Fitzgerald (Stiúrthóir, Oibríochtaí Corparáideacha) agus Ms Fiona Gilligan (Stiúrthóir, Margaíocht agus Cumarsáid) siar a gcead chun an t-eolas thuas a nochtadh. Luíonn gach luach saothair leis an luach saothair caighdeánach eamála poiblí do na gráid sin.

e) Seo a leanas na táillí a íocadh le baill an Bhoird Chomhairligh sa bhliain 2016:-

	2016 €'000	2015 €'000	2016 GBP'000	2015 GBP'000	2016 Cruinnithe ar freastalaí odh orthu	2015 Cruinnithe ar freastalaí odh orthu
Paul Gibbons	-	-	-	-	6	6
Dolores O Riordan	-	-	-	-	4	N/bh
Julie Andrews	5-10	5-10	5-10	5-10	6	5
Thomas Burns	5-10	5-10	5-10	5-10	7	6
Brendan Kehoe	5-10	5-10	5-10	5-10	7	7
Alan McGrath	5-10	5-10	5-10	5-10	7	6
Helen O Donnell	5-10	5-10	5-10	5-10	6	6
Hannah Su	5-10	5-10	5-10	5-10	4	5
Campbell Tweedie	5-10	5-10	5-10	5-10	5	4
Mary Upton	5-10	5-10	5-10	5-10	7	5
Mervyn Oswald	5-10	N/bh	5-10	N/bh	5	N/bh
Margaret Jeffares	5-10	N/bh	5-10	N/bh	5	N/bh

Ceapadh Mr Edmond Rooney, Ms Wendy McIntosh and Mr Stephen Moutray mar bhaill den Bhord roimh dheireadh na bliana airgeadais, ach ní dhearnadh aon íocaíochtaí leo i 2016. Bhí 7 gcrúinniú ag an mBord Comhairleach i 2016 (2015:7). Ní bhfuair Mr. Paul Gibbons ná an tOllamh Dolores O'Riordan táillí boird i ngeall ar an bprionsabal "Duine Amháin, Tuarastal Amháin". Ba é €71,246/£58,385 (2015:

€73,994/£53,709), ba é €157/£128 iomlán na dtáillí a íocadh le baill den Bhord Comhairleach, an NIC i 2016, ba é €1,046/£857 méid na dtáillí a bhí dlite ar 31 Nollaig. Níor cuireadh ar sochar comhchineálach ar fáil don Ardbhainistíocht ná do bhaill an Bhoird Chomhairligh. Íocadh €10,751/£8,810 (2015 €9,365/£6,798) san iomlán le baill an Bhoird Chomhairligh chun costais taistil agus cothabhála a chúiteamh. Áirítear an méid sin sna costais taistil agus cothabhála a nochtar i nóta 4.

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

4. Costais Oibriúcháin Eile

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Cíos & Leictreachas*	606,203	676,783	496,771	491,243
Priontáil, Tuarascálacha & Litríocht	5,403	4,000	4,428	2,903
Taisteal & Cothabháil	170,227	161,319	139,497	117,094
Tacaíocht Ríomhaire	84,686	163,568	69,398	118,726
Teileafón	47,286	52,886	38,750	38,387
Postas & Páipéarachas	13,988	13,490	11,463	9,792
Costais Cruinnithe **	5,430	6,745	4,450	4,896
Costais Oifige **	51,225	62,046	41,978	45,036
Éagsúlacht Airgeadra	(49,032)	46,297	(40,181)	33,605
Costais Earcaíochta	8,150	14,433	6,679	10,476
Fógraíocht	3,998	3,211	3,276	2,331
Oiliúint	36,781	48,214	30,141	34,996
Árachas	21,109	21,922	17,298	15,912
Síntiúis	11,962	11,714	9,803	8,503
Luach Saothair an Iniúcháin	16,081	16,054	13,178	11,653
Táillí Dí & Gairmiúla	92,578	84,428	75,866	61,282
Glanadh & Lónadóireacht	26,013	26,040	21,317	18,901
Cothabháil & Deisiúchán	103,718	88,104	84,995	63,950
Táillí Bainc	2,210	2,460	1,811	1,786
Ánrachtaí	175,999	130,048	144,228	94,395
Tionscnaimh Bhia Pobail	190,895	180,626	156,435	131,107
Comhionannas & Míchumas	0	3,177	0	2,306
	1,624,910	1,817,565	1,331,581	1,319,280

* I 2016 thabhaigh an Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia €10,952 de chaiteachas ar cíos maidir le spás neamháitithe ina fhoirgneamh ceanncheathrún. Tháinig an folúntas chun cinn de bharr fo-léas a d'éag i Nollaig 2013. Rinne an Bord socrú fo-léasa nua le héifeacht ó Fheabhra 2016 maidir leis an spás seo.

** Ba é €3,816/£3,127 (2015 €2,180/£1,583) an cion fáilteachais de chostais in 2016.

5. Caiteachas ar Chláir Taighde

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Ceimic & Tocsaineolaíocht	0	125,705	0	91,243
Eolaíocht an Bhia	497,618	690,941	407,788	501,519
Sláinte agus Cothú an Duine	236,730	590,633	193,995	428,711
Micribhitheolaíocht & Faireachas	0	60,348	0	43,804
	734,348	1,467,627	601,783	1,065,277

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábhálteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

6. Sócmhainní Seasta

	Oifig Trealamh	Costas Maoine agus & Cóirithe	Daingneá n & Feisteas	Trealamh & Bogearraí Ríomhaire	Iomlán
	€	€	€	€	€
Costas nó Luacháil					
Ag 1 Eanáir 2016	390,189	1,811,949	256,926	607,253	3,066,317
Breiseanna	0	0	0	8,548	8,548
Diúscairtí	(3,567)	0	0	(13,360)	(16,927)
Amhail ag 31 Nollaig 2016	386,622	1,811,949	256,926	602,441	3,057,938
Dímheas					
Ag 1 Eanáir 2016	383,509	1,025,931	211,721	578,271	2,199,432
Soláthar don bhliain	2,206	70,758	7,576	19,770	100,310
Nithe a cuireadh de láimh	(3,567)	0	0	(13,360)	(16,927)
Amhail ag 31 Nollaig 2016	382,148	1,096,689	219,297	584,681	2,282,815
NBV ag 31 Nollaig 2016	4,474	715,260	37,629	17,760	775,123
NBV ag 31 Nollaig 2015	6,680	786,018	45,205	28,982	866,885

	Trealamh Oifige	Costas Maoine agus & Cóirithe	Daingneá n & Feisteas	Trealamh & Bogearraí Ríomhaire	Iomlán
	GBP	GBP	GBP	GBP	GBP
Costas nó Luacháil					
Ag 1 Eanáir 2016	286,379	1,329,880	188,571	445,693	2,250,523
Coigeartú Malartaithe	47,562	221,475	31,404	74,048	374,489
Breiseanna	0	0	0	7,005	7,005
Diúscairtí	(2,923)	0	0	(10,948)	(13,871)
Amhail ag 31 Nollaig 2016	331,018	1,551,355	219,975	515,798	2,618,146
Dímheas					
Ag 1 Eanáir 2016	281,476	752,982	155,393	424,422	1,614,273
Coigeartú Malartaithe	46,826	127,997	26,157	70,917	271,897
Soláthar don bhliain	1,808	57,985	6,208	16,201	82,202
Nithe a cuireadh de láimh	(2,923)	0	0	(10,948)	(13,871)
Amhail ag 31 Nollaig 2016	327,187	938,964	187,758	500,592	1,954,501
NBV ag 31 Nollaig 2016	3,831	612,391	32,217	15,206	663,645
NBV ag 31 Nollaig 2015	4,903	576,898	33,178	21,271	636,250

7. Sócmhainní Reatha

	2016 €	2015 €	2016 GBP	2015 GBP
Féichiúnaithe	30,032	25,887	25,712	19,000
Réamhíocaíochtaí & Ioncam	68,923	317,306	59,011	232,886
Fabhraithe	633,443	618,061	542,341	453,626
Airgead sa bhanc agus ar láimh				
	732,398	961,254	627,064	705,512

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

8. Creidiúnaithe (méideanna a dhlífeá laistigh de bhliain)

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Creidiúnaithe & Fabhruithe	602,463	754,613	515,816	553,848

9. Cúlchiste an Deontais Chaipitil

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Iarmhéid Tosaigh	866,885	936,271	636,250	729,621
Breiseanna Caipitil	8,548	51,390	7,005	37,301
Diúscairtí Caipitil - Costas	(16,927)	(1,441)	(13,871)	(1,046)
Diúscairtí Caipitil - Dímhéas	16,927	1,441	13,871	1,046
Coigeartú le haghaidh Athrú Airgeadra			102,592	(43,007)
Lúide an méid a scaoileadh leis an gCuntas Ioncaim & Caiteachais *	(100,310)	(120,776)	(82,202)	(87,665)
	<u>775,123</u>	<u>866,885</u>	<u>663,645</u>	<u>636,250</u>

***Méid a scaoileadh isteach sa
Chuntas Ionc. & Cait**

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Amúchta ar aon dul le dímhéas	(100,310)	(120,776)	(82,202)	(87,665)
	<u>(100,310)</u>	<u>(120,776)</u>	<u>(82,202)</u>	<u>(87,665)</u>

10. Glan-insreabhadh Airgid / (Eis-Sreabhadh) ó Ghníomhaíochtaí Oibriúcháin

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Barrachas/(Easnamh) don tréimhse	(76,706)	(2,266)	(62,859)	(1,645)
Aistriú ó Chúlchiste an Deontais	(100,310)	(120,776)	(82,202)	(87,665)
Táillí Dímhéasa	100,310	120,776	82,202	87,665
(Méadú)//Laghdú ar Fhéichiúnaithe	244,238	(212,161)	167,163	(149,825)
(Méadú)//Laghdú ar Chreidiúnaithe	(152,150)	262,748	(38,032)	170,601
Coigeartú le haghaidh Athrú Airgeadra			22,443	(9,275)
	<u>15,382</u>	<u>48,321</u>	<u>88,715</u>	<u>9,856</u>

Léiríonn an coigeartú reatha maidir le haistriú airgeadra an méid gluaiseachta i luach na sócmhainní agus na ndlíteanas reatha is inchurtha don athrú i rátaí malairte ó cheann ceann na bliana.

11. Anailís ar na hiarmhéideanna airgid a thaispeántar ar an gClár Comhardaithe

	Ar 01.01.16	Sreabhadh	Ar 31.12.16
	€	€	€
Cuntas Euro	279,543	42,019	321,562
Cuntas Steirling	343,368	(24,168)	319,200
Cuntas Taisce	38	14	52
Mionairgead	1,399	(535)	864
Cártaí Creidmheasa	(6,287)	(1,948)	(8,235)
Iomlán	<u>618,061</u>	<u>15,382</u>	<u>633,443</u>

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

12. Gníomhaíochtaí Promóisin

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Costais Meán	1,895,690	2,248,753	1,553,480	1,632,257
Costais Margaíochta	336,097	166,857	275,425	121,113
Imeachtaí	95,788	102,629	78,496	74,493
Foilseacháin	32,893	35,341	26,955	25,652
Urraíocht ar Thionscadail & Comhdhálacha	274,520	282,847	224,964	205,305
Forbairt Oideachasúil	86,445	54,261	70,840	39,385
Gníomhaíochtaí Líne Cabhraí	20,270	31,076	16,611	22,557
	<u>2,741,703</u>	<u>2,921,764</u>	<u>2,246,771</u>	<u>2,120,762</u>

13. Cúlchiste Ginearálta

	2016	2015	2016	2015
	€	€	GBP	GBP
Iarmhéid Tosaigh	206,641	208,907	151,664	162,584
Barrachas/(Easnamh)	(76,706)	(2,266)	(62,859)	(1,645)
Coigeartú le haghaidh Athrú Airgeadra			22,443	(9,275)
Iarmhéid Deiridh	<u>129,935</u>	<u>206,641</u>	<u>111,248</u>	<u>151,664</u>

14. Bearta Páirtithe Gaolmhara

Comhlacht feidhmiúcháin trasteorann is ea Bord Chur chun cinn na Sábháilteachta Bia a urraíonn an Roinn Sláinte (Poblacht na hÉireann) agus an Roinn Sláinte (TÉ) (An Roinn Sláinte, Seirbhísí Sláinte agus Sábháilteacht Phoiblí, tráth) a mbreathnaítear orthu mar pháirtithe gaolmhara. I gcaitheamh na bliana ba iad na ranna sin a chuir formhór na gcistí ar fáil don Bhord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia agus tharla bearta éagsúla idir na ranna sin agus an Bord. Ní dharna aon bhall den Bhord, príomhbhainisteoir nó páirtí gaolmhar eile aon idirbheart ábhartha leis an mBord um Chur chun Cinn na Sábháilteachta Bia sa bhliain.

15. Caiteachas Caipitil sa Todhchaí

Ní raibh aon cheangaltas caipitiúil ar an mBord um Chur chun cinn na Sábháilteachta Bia ar 31 Nollaig 2016.

16. Léasaí / Gealltanais

(a) Léasaí Oibriúcháin

Tá gealltanais bhliantúla léasa ag an mBord i dtaca leis na léasaí oibriúcháin ar réadmhaoin mar a n-éagfaidh téarmaí na léasaí mar seo a leanas:

	31.12.16	31.12.15
	€	€
Laistigh de 1 bhliain	-	-
Idir 2 agus 5 bliana	190,000	-
Breis is 5 bliana	293,333	560,000
	<u>483,333</u>	<u>560,000</u>

Miondealaítear mar seo a leanas an cíós bliantúil is infoctha i dtaca le háitreabh léasaithe:

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

Cíosanna iníoctha / (infhaighte)

Suíomh	Dáta Éaga	31.12.16	31.12.15
		€	€
Corcaigh	2026	370,000	370,000
Fo-léasa Chorcaí	2026	-76,667	
Baile Átha Cliath	2021	190,000	190,000
Costais Iomlána Bhliantúla		483,333	560,000

Níor áitigh an Bord 21% den spás urláir ina fhoirgneamh i gCorcaigh ó 2003 i leith agus bhí an chuid sin fo-léasaithe suas go Nollaig 2013. D'éag an socrú foléasaithe i Nollaig 2013 agus i bhFeabhra 2016, rinne an Bord socrú nua foléasaithe maidir leis an spás seo. Dá bharr sin, tá €163,000 (STG£119,310) de chaiteachas neamhéifeachtach tabhaithe ag an mBord ó Nollaig 2013.

(b) Gealltanais

Tá gealltanais ag an mBord i dtaca le conarthaí faofa taighde ag Dé Sathairn 31 Nollaig 2016 ar fiú €1,183,902/£1,013,633 (2015 €1,535,245/£1,126,793) iad.

17. Pinsin

Tá ranna éagsúla sa scéim pinsin agus struchtúir dhifriúla tairbhe acu. Is iad na príomhranna:

An croí-roinn Tuarastail Deiridh - sin an socrú pinsin tuarastail deiridh a thairgeann tairbhí atá bunaithe ar roinn chlasaiceach Phríomhscéim Pinsin na Státseirbhíse i dTuaisceart Éireann. Soláthraítear faoin scéim pinsin (arb ionann é agus 1/80 in aghaidh gach bliain seirbhíse), aisce nó cnapshuim (méid is ionann agus trí ochtóid in aghaidh gach bliain seirbhíse) agus pinsin céilí agus leanaí. Is é 60ú breithlá an ghnáthaois scoir. Is gnách do phinsin atá á n-íoc (agus pinsin iarchurtha) méadú ar aon dul le boilsciú ginearálta ar phraghsanna.

An croí-roinn Alpha - sin an socrú pinsin bunaithe ar thuilleamh athluacháilte meánghairme nó scéim 'CARE' a thairgeann sochair atá bunaithe ar roinn alpha de Phríomhscéim Pinsin na Státseirbhíse i dTuaisceart Éireann. Soláthraíonn an scéim seo pinsean bunaithe ar chéatadán (2.32%) den phá inphinsin i gcás gach bliain de bhallaíocht ghníomhach (méadaítear an pinsean ag tús gach bliana ar aon dul leis an mboilsciú ginearálta ar phraghsanna) agus pinsin do chéilí agus leanaí. Is é an gnáthaois scoir aois pinsin stáit an bhaill sa dlínse lena mbaineann atá socraithe ag 67,68 nó idir 67 agus 68 sa RA agus 68 i bPoblacht na hÉireann. Méadaítear pinsin atá á n-íoc (agus pinsin iarchurtha) ar aon dul le boilsciú ginearálta ar phraghsanna.

Beidh sochair charntha maidir le seirbhís suas go dtí an 31 Márta 2015 iníoctha i gcónaí ag aois scoir ar bhonn an tuarastail dheiridh. Mar sin tá sochair ag formhór na gcroífhostaithe sa Roinn Deiridh Tuarastail agus sa roinn alpha araon agus tagann iontrálaithe nua a tháinig isteach sa Scéim tar éis an 1 Aibreán 2015 le bheith ina mbaill de Chroí-roinn alpha, i bhformhór na gcásanna.

Roinn na gCeart Forchoimeáda - tugadh an rogha do gach croífhostaí Tuaisceartach athrú chuig catagóir ballraíochta bunaithe an Scéim Aoisliúntas do Státseirbhísigh Bhunaithe (arb

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

é Scéim na hÉireann do Stáitseirbhísigh é). Críochnaíodh an cleachtadh roghanna an 31 Márta 2015 agus roghnaigh 14 fostaí a gcatagóir bhallaíochta a athrú.

Achtúire neamhspleách cáilithe a rinne an luacháil a úsáideadh le haghaidh nochaí FRS 17 ag 31 Nollaig 2016. Ullmhaíodh torthaí na bliana seo trí luacháil iomlán a dhéanamh ar dhliteanais na scéime ag cur coinníollacha margaidh agus sonraí scéime ag 31 Nollaig 2016 san áireamh. Is iad na toimhdí airgeadais a úsáideadh chun dliteanais na scéime a ríomh:

a) Na príomhthoimhdí achtúireacha a úsáideadh don ríomh

	2016	2015
Ráta lascaine (Poblacht na hÉireann)	1.90%	2.65%
Ráta lascaine (Tuaisceart Éireann)	2.70%	3.70%
Ráta boilscithe (Poblacht na hÉireann)	1.50%	2.00%
Ráta boilscithe (Tuaisceart Éireann)	2.30%	1.90%
Ráta méadaithe ar thuarastal (Poblacht na hÉireann):	3.00%,	3.00%
Ráta méadaithe ar phinsin (Tuaisceart Éireann)	2.30%	2.90%
Ráta méadaithe ar phinsin (Poblacht na hÉireann):		
Ar aon dul le méaduithe ar thuarastal	3.00%	2.90%
Ar aon dul leis an CPI	1.50%	2.00%
Ráta méadaithe ar phinsin (Tuaisceart Éireann)	2.30%	1.90%
Ráta malartaithe deireadh bliana (Steirling: Euro)	1.17	1.36
Ráta malartaithe lár bliana (Steirling: Euro)	1.22	1.38
An meánsaol a bhfuil súil leis ag aois 65 i gcás		
Fear atá 65 anois	22.2 bl	21.9 bl
Bean atá 65 anois	24.2 bl	23.8 bl
Fear atá 45 anois	23.9 bl	23.1 bl
Bean atá 45 anois	26.1 bl	25.3 bl

b) Gluaiseacht i nGlandliteanas Pinsin sa bhliain airgeadais

	2016	2015	2016	
	€'000	€'000	GBP'000	
	GBP'000			
(Easnamh) sa phlean ag 1 Eanáir	(11,117)	(11,472)	(8,159)	(8,936)
Sochair a íocadh i 2015	93	92	76	67
Costas reatha seirbhíse	(790)	(726)	(647)	(527)
Costas reatha seirbhíse	0	148	0	107
Glanaistriú isteach i/(amach as) an scéim	0	(5)	(0)	(4)
Ioncam/(muirear airgeadais eile	(283)	(247)	(232)	(179)
Gnóthachan/(cailteanas) achtúireach	(1,462)	1,093	(1,198)	793
Difríochtaí malairte - Comparáidí GBP		(1,449)	520	
(Easnamh) sa phlean ag 31 (13,559) Nollaig	(11,117)	(11,609)	(8,159)	

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

Seo an anailís ar an ngluaiseacht in (easnamh) sa Phlean sa tréimhse:

	2016	2015	2016	
	€'000	€'000	GBP'000	
	GBP'000			
Gnóthachan/(caillteanas) ó thaithí	(71)	(1,107)	(58)	(804)
Gnóthachan/(caillteanas) ar athrú toimhdí airgeadais	(1,391)	2,200	(1,140)	1,597
	_____	_____	_____	
Gnóthachan/(caillteanas) achtúireach 793	(1,462)	1,093	(1,198)	
	_____	_____	_____	

Tháinig caillteanas achtúireach de bharr laghdú ar rátaí lascaire Thuaidh agus Theas agus athruithe ar thoisimhdí mortlaíochta.

c) Anailís ar an gCuntas Ioncaim agus Caiteachais don bhliain airgeadais

Seo a leanas an anailís ar an nglanchistiú pinsin iarchurtha:

	2016	2015	2015	2016
	€'000	€'000	€'000	GBP'000
	GBP'000			
Costas reatha seirbhíse	790	726	647	527
Costas reatha seirbhíse	0	(148)	0	(107)
Costas airgeadais eile	283	247	232	179
Sochair a íocadh sa bhliain	(93)	(92)	(76)	(67)
	_____	_____	_____	_____
	980	733	803	532
	_____	_____	_____	_____

Seo a leanas anailís ar na costais reatha seirbhíse pinsin:

	2016	2015	2015	2016
	€'000	€'000	€'000	GBP'000
	GBP'000			
Costas reatha seirbhíse	790	726	647	527
Creidmheas iar-sheirbhíse	0	(148)	0	(107)
Costais airgeadais eile	283	247	232	179
	_____	_____	_____	_____
	1,073	825	879	599
	_____	_____	_____	_____

d) Cistiú Pinsin Iarchurtha

De réir an chleachtais chuntasaíochta maidir le comhlachtaí Stát-urraithe neamhthráchtála i bPoblacht na hÉireann, aithníonn an Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia sócmhainn arbh ionann é agus acmhainní a chuirfear ar fáil ag Státchistí na RA agus Éireann ar son an dliteanais neamhchistithe iarchurtha le

An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016

haghaidh pinsean ar bhonn roinnt ócáidí san am a ghabh romhainn. Áirítear ar na himeachtaí seo an tacaíocht reachtúil do na scéimeanna aoisliúntais, agus an beartas agus an cleachtas i dtaca le maoiniú na bpinséan seirbhíse poiblí sa dá dhá dhá mhéadar lena n-áirítear an próiseas meastacháin bhliantúil.

Cé nach bhfuil aon chomhaontú foirmiúil ann agus mar sin níl aon ráthaíocht ann maidir leis na méideanna áirithe sin leis na comhlachtaí maoinithe, níl aon fhianaise ag an mBord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia nach leanfaidh an beartas maoinithe seo den mhéid seo ar aon dul leis an gcleachtas reatha. Níl an socrú seo ar aon dul leis an gcleachtas cuntasaíochta sa RA i gcás comhlachtaí nach comhlachtaí eagraíochtúla iad, mar is amhlaidh nach n-aithnítear dliteanas maoinithe go dtí go dtagann sé le bheith iníoctha, ceal ráthaíocht fhoirmiúil ann.

Ba é an tsócmhainn maoinithe iarchurtha le haghaidh pinsean ag Dé Sathairn 31 Nollaig 2016 €13.559m/11.609m (2015: €11.117m/£8.159m).

	2016	2015	2016
	€'000	€'000	GBP'000
	GBP'000		
Iarmhéid Tosaigh ag 1 Eanáir 8,936	11,117	11,472	8,159
(Méadú)//Laghú ar Mhaoiniú Iarchurtha Pinsin (777)	2,442	(355)	(3,450)
Iarmhéid ag 31 Nollaig 8,159	13,559	11,117	11,609

e) Stair na nDlíteanas Sochar Sainithe

	2013	2016	2015	2014
		€'000	€'000	€'000
		€'000		
(Easnamh) amhail ar 31 Nollaig	(13,559)	(11,117)	(11,472)	(8,260)
Coigeartú taithí ar na dliteanas Ar a n-áirítear gnóthachan/(cailteanas) ó éifeacht an ráta mhalairte	(71)	(1,107)	102	700
Céatadán na nDlíteanas Scéime	0.5%	10.0%	0.9%	8.5%
	2013	2016	2015	2014
		GBP'000	GBP'000	GBP'000
		GP'000		
(Easnamh) amhail ar 31 Nollaig (6,886)		(11,609)	(8,159)	(8,936)
Coigeartú taithí ar na dliteanas Ar a n-áirítear gnóthachan/(cailteanas) ó éifeacht an ráta mhalairte		(61)	(804)	82

**An Bord um Chur Chun Cinn na Sábháilteachta Bia
Cuntais don Bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2016**

Céatadán na nDliteanas Scéime	0.5%	10.0%	0.9%
8.5%			

An dáta údaraithe don eisiúint

D'údarairigh an Duine Cuntasach (PF) eisiúint na ráiteas airgeadais seo an 11 Meán Fómhair 2017.